_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym ett av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Fullständigt innehåll

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Volym ett

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Nöjesparken (#8) ..... #22

_Volym två

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Nöjesparken (forts.) (#16) ..... #49

_Älgar (#26) ..... #78

_Volym tre

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Älgar (forts.) (#32) ..... #99

_Rättvisa (#42) ..... #128

_Volym fyra

_Till punktskriftsläsaren....._I

_Rättvisa (forts.) (#49) ..... #149

_Volym fem

_Till punktskriftsläsaren....._I

#1900-talet (#62) ..... #193

_Volym sex

_Till punktskriftsläsaren....._I

#1900-talet (forts.) (#78) ..... #243

_Språk (#82) ..... #257

_Volym sju

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Språk (forts.) (#91) .....
#286

_Sport och fritid (#98) .....
#312

_Volym åtta

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Sport och fritid (forts.)

(#104) .....
#334

_Volym nio

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Jorden runt (#116) .....
#377

_Volym tio

_Till punktskriftsläsaren.....I
_V

_Jorden runt (forts.) (#128) ... #419

_Skapa (#132) ..... #430

_Vi

:::: #1 ::::::::::::::::::::::::::::

_Prima _Svenska #5
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Författare till _Prima _Svenska #4--#6 är _Ulf _Eskilsson.

_Han arbetar som lärare på _Ulrikaskolan i _Ulricehamn och har många års erfarenhet av undervisning på mellanstadiet.

_För värdefulla synpunkter tackar vi _Mia _Kling, _Örbyskolan samt _Sissela _Svensson, _Strandskolan i _Malmö och deras elever.

#1 #1

:::: #3 ::::::::::::::::::::::::::::

_Välkommen
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_På era platser

_Först så gissar du vad boken kommer att innehålla. _Du förstår att det är en lärobok i svenska.

_Färdiga

_Du gör dig beredd på att möta nya intryck och tankar. _Du vet att du ska få läsa, tänka, skriva och samtala om det du läst och sett.

_Läs

_Du lägger märke till foton, bilder, layout och rubriker. _Du börjar läsa bokstäver, ord, meningar, stycken och texter.

_Välkommen till _Prima svenska #5!

_Det finns olika typer av uppgifter i boken.

#1.

a) _Du löser uppgiften individuellt.

b) (grupp) _Ni löser uppgiften i par, grupp eller helklass.

c) (källkritik) _Uppgiften tränar källkritik och ibland behövs internet.

#3 #4

_Innehåll
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Nöjesparken #8

_Läsa

_Olika typer av texter

_Använda lässtrategier, t ex sammanfatta

_Reflektera och berätta om innehållet

_Skriva

_Återberättande text

_Instruerande text

_Texter till olika mottagare

_Regler för språkriktighet

_Samtala

_Argumentera

_Muntlig presentation

_Älgar #26

_Skriva

_Olika typer av texter

_Respons

_Bearbeta texter

_Läsa

_Olika typer av texter

_Bildanalys

_Samtala

_Muntliga presentationer

_Gruppdiskussion

_Rättvisa #42

_Samtala

_Muntliga redovisningar

_Framföra åsikter

_Formulera frågor och följdfrågor

_Läsa

_Olika typer av texter

_Skriva

_Faktatext

_Hållplats för kunskapskraven #1

#61

#1900-talet #62

_Samtala

_Gruppsamtal

_Muntlig presentation

#4 #8

_Skriva

_Återberättande text

_Texter till olika mottagare

_Regler för språkriktighet

_Bearbeta texter

_Läsa

_Använda lässtrategier

_Reflektera kring innehållet

:::: #5 ::::::::::::::::::::::::::::

_Språk #82

_Läsa

_Olika typer av texter

_Ämnesspecifika ord och begrepp

#5 #9

_Skriva

_Gestaltning (exempel miljö-beskrivning)

_Bearbeta texter

_Ämnesspecifika ord och begrepp

_Samtala

_Jämföra olika språk

_Källkritik

_Granska en hemsida

_Sport och fritid #98

_Läsa

_Läsa med flyt

_Använda lässtrategier

_Skriva

_Faktatext

_Instruerande text

_Recension

_Samtala

_Argumentera

_Gruppdiskussion

_Källkritik

_Samla information från olika

källor

#5 #11

_Värdera källor

_Hållplats för kunskapskraven #2

#115

_Jorden runt #116

_Läsa

_Kommentera centrala delar i texten

_Använda olika lässtrategier

_Samtala

_Gruppdiskussion

_Muntlig presentation

#5 #12

_Skriva

_Instruerande text

_Berättande text

_Bearbeta texter

_Källkritik

_Söka och sammanställa information

_Hållplats för kunskapskraven #3

#131

_Skapa #132

_Läsa

#5 #13

_Faktatext

_Analysera bilder

_Ord och begrepp

_Samtala

_Framföra åsikter

_Muntliga presentationer

_Skriva

_Kombinera text och bild

_Skriva ner sina tankar

_Källkritik

_Söka och sammanställa information

#5 #14

från olika källor

_Utvärdering #144

#5 #15

_Mål för årskurs #5
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é _Kunna läsa dikter och skön-
  litteratur med flyt

é _Kunna läsa faktatexter

é _Kunna använda olika lässtrategier

é _Kunna läsa olika typer av texter
  med flyt

é _Kunna sammanfatta olika typer av
  texter

é _Kunna berätta om sina upplevelser och reflektioner efter sin läsning

é _Kunna kommentera centrala delar av en text

é _Kunna resonera om innehållet i en text

é _Kunna jämföra texter

é _Kunna analysera bilder

é _Kunna studera nya ord i ett sammanhang

é _Kunna förstå och använda ämnes-specifika ord och begrepp

#6 #17

_Samtala

é _Kunna samtala och hålla sig till ett givet ämne

é _Kunna ställa frågor och följd-frågor

é _Kunna diskutera ett ämne

é _Kunna framföra egna åsikter

é _Kunna förbereda och genomföra redovisningar muntligt för klassen med hjälp av stödord eller en tankekarta

é _Kunna granska en hemsida käll-kritiskt

#6 #18

é _Kunna jämföra olika språk

é _Kunna ge exempel på likheter och skillnader mellan svenskan och närliggande språk

é _Kunna ge exempel på nationella minoritetsspråk

é _Kunna förstå och använda ämnes-specifika ord och begrepp

:::: #7 ::::::::::::::::::::::::::::

_Skriva

é _Kunna skriva en faktatext

é _Kunna skriva en instruerande text

é _Kunna skriva en recension

é _Kunna skriva berättande texter med tydlig handling

é _Kunna skriva gestaltande beskrivningar (miljöbeskrivningar)

é _Kunna skriva olika texter till olika mottagare

é _Kunna bearbeta texter med hjälp av respons

é _Kunna ge omdömen om texters innehåll

é _Kunna värdera olika källor och skriva ner sina tankar

é _Kunna söka och sammanställa information från olika källor

#7 #20

é _Kunna använda regler för språk-
riktighet

é _Kunna förstå och använda ämnes-
specifika ord och begrepp

é _Kunna kombinera text och bild

_Nöjesparken
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Det här temat handlar om nöjes-
parker. _En del i besöket är att
längta dit, en annan är att njuta av
att bara ha roligt och en tredje är
att minnas.

_När ni arbetar med temat _Nöjes-
parken kommer fokus att vara
läsning.

_Att läsa är att kunna förstå det
som står på blanketter, bruks-

anvisningar eller recept och att kunna ta del av information i tidningar och i media. _För att kunna ta del av andras tankar och upplevelser genom att läsa skön-litteratur krävs också en god läs-förståelse. _När du läser utvecklar du din förmåga att förstå ord, stava och skriva texter. _Vet du om att du bör kunna cirka #50 #000 ord när du går ut grundskolan så att du klarar gymnasiet och livet? _Fortsätt att utveckla din läsning!

#8 #23

_Kunskapskrav

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é kunna läsa olika typer av texter med flyt

é kunna använda olika lässtrategier

é kunna sammanfatta olika typer av texter

é kunna berätta om sina upplevelser och reflektioner efter sin läsning

_Samtala

é kunna samtala om ett ämne

é kunna berätta om ett ämne

_Skriva

é kunna skriva berättande text med tydlig handling

é kunna skriva olika texter till olika mottagare

é kunna använda regler för språk-riktighet

é kunna skriva instruerande text

:::: #9 ::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

#1. _En sommarkväll var vi i lek-parken. _Det var en magisk kväll

för den slutade med att vi satt vid rutschkanan och höll hand.

#2. _Min mamma tycker att det är dyrt när vi ska till nöjesparken.

#3. _Jag svischade ner med ett plask från vattenrutschkanan.

#4. _En del av skräcken är att stå och vänta med kompisar. _När jag sitter ner och vagnen startar brukar jag ångra mig. _Den hissnande rädslan är både skön och otäck.

#5. _Jag vill vinna högsta vinsten även om det är äckligt mycket

choklad.

#6. _Känslan är att det är farligt när jag känner vinden i släng-gungan och ser marken där nere. _Jag struntar i att jag vet att det är säkert.

#7. _I _Lisebergsbanan var ett gupp, allt i magen for upp.

#8. _Man kan ta igen på gungorna vad man förlorat på karusellen.

#1.

a) (grupp) _Vilken text tycker du är mest intressant?

#9 #27

b) (grupp) _Vad menas med en nöjespark?

c) (grupp) _Vad har du för erfarenheter av olika nöjesparker?

:::: #10 ::::::::::::::::::::::::::::

_Fakta om nöjesparker
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ==========

_En stor berg- och dalbana på ett nöjesfält. _En fullastad vagn med besökare kommer med fart nedför rälsen. _Håret fladdrar och händer

sträcks upp mot himlen.

==========

#2. (grupp) _Läs texten tillsammans och sammanfatta innehållet.

_Liseberg är en nöjespark som ligger i _Göteborg. _Den invigdes #1923 och har förändrats och förnyats hela tiden. _Några av de populäraste attraktionerna heter _Balder, _Kanonen, _Flume_Ride, _Kållerado och _Lisebergbanan.

www.liseberg.se

_Gröna _Lund ligger i _Stockholm och har funnits sedan #1883. _På

tivolit finns det #30 attraktioner, #16 femkampsspel, ett #20-tal matkiosker och sex restauranger. _Den mest åkta attraktionen är berg- och dalbanan _Jetline som har nästan en miljon åk per år.

www.gronalund.com

:::: #11 ::::::::::::::::::::::::::::

_Tivoli ligger i _Köpenhamn och grundades #1843. _Många andra nöjesparker har ett liknande koncept med en blandning av parkmiljö, konsertsal, restaurangutbud, åkattraktioner och uppträdanden.

#11 #30

www.tivoli.dk

_I _Frankrike ligger _Disneyland _Paris sedan #1992. _I __USA har _Disney tidigare byggt temaparker där man kan uppleva många olika saker.

www.disneylandparis.se

#3. (grupp) _Undersök de olika hemsidorna tillsammans, till exempel med hjälp av en projektor. _Bedöm sidorna efter hur mycket information man får och hur intressant den är.

#4. (grupp) _Samtala gruppvis i fem minuter om vilka fördelar och nackdelar det finns med att besöka de olika nöjesparkerna.

é _Är det långt bort?

é _Har du varit där förut?

é _Är det dyrt?

é _Vilken nöjespark vill du besöka? _Motivera.

#5. (grupp) _Ge respons till gruppen.

a) _Höll alla sig till ämnet?

b) _Fick alla lika mycket tid att prata?

#11 #32

c) _Lyssnade ni på varandra?

:::: #12 ::::::::::::::::::::::::::::

_Berätta om nöjesparker
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#6.

a) (källkritik) _Välj en av nöjesparkerna ni läst om och förbered dig vid datorn i #10 minuter. _Du ska under en minut berätta om din nöjespark för klassen och samtidigt visa bilder på hemsidan för dina kompisar. _Din presentation ska innehålla:

é geografiskt läge (land och stad)

é historia

é priser

é attraktioner

é öppettider

b) (grupp) _Visa och berätta för din klass.

c) (grupp) _Ge respons till kompisar.

_Finns det en tydlig inledning?

_Finns det en tydlig avslutning?

_Har din kompis ...

é talat på ett intressant sätt?

é förklarat på ett bra sätt?

é tittat på alla i publiken?

é talat tydligt?

é talat högt?

é använt många olika ord?

é visat med kroppen att den ville bli lyssnad på?

é använt lugna och tydliga rörelser i sin presentation?

:::: #13 ::::::::::::::::::::::::::::

_Presens eller preteritum?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Astrid _Lindgrens värld

_När jag är på _Astrid _Lindgrens

värld i _Vimmerby skiner solen.

_Det är fullt med bilar som kommer till parkeringen.

_När jag träffar _Pippi är det fantastiskt. _Hon hoppar, ropar och alla skrattar. _Det finns en stor häst med prickar på och det är _Lilla gubben.

_I _Ronjas borg sjunger rövarna och det är kusligt. _Jag tycker att teatern är spännande.

_Det sista jag gör är "_Inte-nudda-marken-banan".

_Jag hoppar på stenar som ligger i

vattnet. _Jag har roligt.

_Noel #8 år

_Då, nu, framtid

_Texten är skriven i presens. _Det betyder att det händer nu. _Texten är skriven i jag-form. _Det betyder att författaren säger jag om sig själv.

_Presens (nu)

är

träffar

finns

#13 #37

tycker

gör

har

_Preteritum (då)

var

träffade

fanns

tyckte

gjorde

hade

#13 #38

#7.

a) _Läs texten om _Astrid _Lindgrens _Värld och ändra till preteritum.

b) _Skriv om ett besök du själv gjort på en nöjespark, i fantasin eller i verkligheten. _Skriv i preteritum och använd några av orden i listan nedan.

é presens (nu), preteritum (då)

é är, var

é träffar, träffade

é finns, fanns

é gör, gjorde

é har, hade

c) (grupp) _Läs upp texten för en kompis.

d) _Bearbeta texten och lägg till fler meningar.

é _Berätta något om hur det känns att ---

é _Berätta något om fördelarna med ---

é _Berätta något om nackdelarna med ---

é _Berätta något överraskande som hände ---

#13 #40

e) (grupp) _Läs upp för en kompis eller för klassen.

:::: #14 ::::::::::::::::::::::::::::

_Taktik när du läser
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Om du letar efter namnet på en person i en text låter du blicken glida över sidan. _Det kallas för att _.sökläsa. _Du söker efter fakta, ett ord eller en siffra.

_När du har mycket text att välja på så kanske du behöver skaffa dig en översikt för att ta reda på vad

texten handlar om. _Det kallas för _.översiktsläsning. _Du kan till exempel leta i innehållsförteck-ningen, läsa rubriker och under-rubriker, studera bilder och bildtexter, läsa inledningar och avslutningar. _Därefter väljer du vilken del av texten du vill läsa mer på djupet. _När du letar på internet använder du dig ofta av denna teknik.

_._Djupläsning innebär att du läser alla orden och att du försöker förstå innehållet. _Då läser du

vissa delar mer än en gång så att du kommer ihåg och förstår. _Ibland stannar du upp och sammanfattar det du läst så att du följer handlingen. _När du djupläser ska du försöka vara kritisk och jämföra med egna erfarenheter och annat du läst.

#8.

a) _Sökläs efter ordet siffra på sidan.

b) _Översiktsläs efter vilken lässtil du använder på internet.

c) (grupp) _Djupläs texten en gång till och sammanfatta innehållet

för en kompis.

#9.

a) _Faktafråga: _Vilka tre typer av läsning berättas det om på sidan?

b) _Förståelsefråga: _Vilken typ av läsning använder du när du läser en bok med berättelser?

c) _Analysfråga: _Varför är det bra att kunna läsa med olika hastigheter och på olika sätt?

_Strategier för att förstå
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Prognos

_Innan du börjar läsa och medan du läser ska du fundera på vad texten kan handla om. _Då aktiverar du dina minnen och ord så att du får lättare att förstå texten. _Titta på bilder och studera rubriker.

_Ställa frågor

_I samband med läsningen bör du

automatiskt ställa frågor om inne-
hållet. _För att träna dig kan du
stanna upp och ställa frågor och
sedan svara på dem. _Tänk på att det
finns olika typer av frågor. _Ibland
ska du söka information och ibland
ska du tolka budskap, det betyder
att du ska försöka förstå också det
som _.inte står skrivet, som du kan
lista ut genom att dra egna
slutsatser.

_Reda ut oklarheter

_Ibland måste man sakta ner och

läsa om några rader. _Det kan vara svåra ord eller något viktigt som händer i texten.

_Sammanfatta

_Efter ett uppslag eller ett kapitel brukar en god läsare sammanfatta innehållet automatiskt. _Du kan träna dig på att förstå det viktigaste genom att sammanfatta ofta.

#10.

a) _Sammanfatta texten.

b) _Skriv upp två stödord till varje rubrik.

c) (grupp) _Berätta om läs-strategier för en kompis.

#11. _Dags att göra en prognos! _Du ska snart läsa ett avsnitt ur: _-_Sockervadd och svåra val¡ av _Jaqueline _Wilson.

_Vad tror du att boken kan handla om?

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym två av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym två

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

_Nöjesparken (forts.) (#16) ..... #49

_Älgar (#26) ..... #78

:::: #16 ::::::::::::::::::::::::::::

_Nöjesparken (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ur _Sockervadd och svåra val

av _Jaqueline _Wilson
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ==============

_Flickan är ledsen. _Hon har blivit knuffad och ramlat mitt i en lerpöl. _Klänningen är alldeles smutsig och prinsesskronan har ramlat av. _Den snälla damen från ståndet med sockervadd har sprungit ut för att hjälpa henne.

_Hennes pappa som fått ett slag på

munnen, får hjälp att torka bort blodet.

==========

"_Våga inte förolämpa damen här", sa pappa. "_Du borde tvätta munnen med tvål, grabben."

"_Och du borde hålla munnen stängd, din feta idiot", sa killen och slog till pappa rakt i ansiktet.

_Pappa slog tillbaka, men då grep killens alla kompisar in. _Jag skrek och någon knuffade mig så att jag föll platt på mage med ansiktet i leran. _Där blev jag liggande som

bedövad. _Det hördes flera skrik och ljudet av slag.

_Jag tittade upp. "_Hjälp! _De gör min pappa illa!" skrek jag.

"_Det är okej, hjärtat. _Det är ingen fara med din pappa nu. _Kom, får jag hjälpa dig, stackars liten." _Det var självaste sockervaddsdamen som hjälpte mig upp och torkade mitt kladdiga ansikte. _Silverkronan hade fallit av och gått sönder.

_Jag såg mig förtvivlat om efter pappa. _En bit bort såg jag en massa folk -- stora, kraftiga karlar som

släpade ut de dumma fulla killarna från tivolit.

"_De tar väl inte pappa med sig också?" frågade jag.

"_Nej, naturligtvis inte. _Han står där borta, vid min kiosk, ser du?"

_Pappa stod lutad mot kiosken och en stor tivolikille gav honom en trasa att torka sin blödande mun med.

"_Ge honom inte den där smutsiga gamla trasan, _Saul! _Håll ett öga på kiosken i tio minuter i stället,

så tar jag hand om de här två i min husvagn", sa sockervaddsdamen.

:::: #17 ::::::::::::::::::::::::::::

_Hon hjälpte mig på fötter och skakade deltagande på huvudet när hon såg i vilket skick min klänning var.

"_Kära nån. _Men den har i alla fall inte gått sönder. _Jag önskar att jag kunde säga detsamma om din stackars pappas jeans. _Den här leran är det nog ganska lätt att få bort. _Gjorde de där idioterna illa dig?"

#12.

_Personer:

a) _Vad hände pappan?

b) _Vilka slog pappan?

c) _Varför slog de honom?

d) _Vilka hjälpte pappan när han blev slagen?

e) _Varför kallas damen för sockervaddsdamen?

_Miljö:

f) _Var utspelar sig texten? _Hur vet du det?

g) _Vilka kläder nämns i texten?

h) _Varför går de till en husvagn

och inte till ett hus?

_Ordförståelse:

i) _Förklara ordet _.förtvivlat.

j) _Vad menas med uttrycket: _Du borde tvätta munnen med tvål?

_Analys:

k) _Varför var de fulla personerna på tivolit?

_Sammanfatta:

l) _Sammanfatta innehållet på sidan.

_Prognos:

m) _Vad tror du kommer att hända i berättelsen?

_Fakta om författaren

_Jacqueline _Wilson är född #1945 och är en av _Storbritanniens mest populära barn- och ungdomsboks-författare. _De flesta av hennes böcker är illustrerade av _Nick _Sharratt.

:::: #18 ::::::::::::::::::::::::::::

_Nöjesparken -- en säker plats?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läs notiser om säkerheten på nöjes-parker.

_Brandkåren räddade med stege

=== _Bildbeskrivning ==========

_En brandman hjälper en skräck-
slagen kille nerför brandstegen.

==========

_På söndagskvällen skedde ett strömavbrott vid _Loopen på nöjes-parken. _En vagn fastnade högst upp i _Loopen så brandkåren fick lyfta ner alla med kranbilar och stegar. _Ingen blev skadad men många var chockade. _Teknisk personal förklarade att elavbrottet berodde på ett åskväder.

_Allvarlig olycka

_Vid en kraftig inbromsning i _Kanonkulan slog en elvaårig pojke ut två framtänder. _Pojken fick föras till sjukhus eftersom det blödde kraftigt i munnen. _Säkerhetsansvarig på nöjesparken förklarade olyckan med att det måste vara lite farligt på en nöjespark.

_Flygande mobiler

_En familj fick en mobil rakt i barnvagnen när de stod och tittade på sina barn. _Mobilen var av nyare

modell med en stor skärm. _Olyckan berodde på att en person skulle ta en selfie sittande i en karusell. _Åkbandet revs från personen av personalen, mobilen beslagtogs och personen blev avvisad från nöjes-parken.

#13.

a) (grupp) _Träna på att läsa notiserna högt. _Läs ungefär som om du vore en nyhetsuppläsare på __TV. _Läs upp för klassen.

b) _Sammanfatta alla notiserna. _Vad hände?

c) (källkritik) _Vem tror du har lämnat informationen till tidningen? _Hur vet journalisten att det är sant? _Motivera.

d) _Skriv en bildtext till bilden.

:::: #19 ::::::::::::::::::::::::::::

_Tappa inte bort dina kompisar!
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Se svällpappersbild.

#1. _Entré

#2. _Slänggungor

#3. _Restaurang

#4. _Glasskiosk

#5. _Vattenland

#6. _Bläckfisken

#7. _Spelhall

#8. _Loopen

#9. _Berg- och dalbana

#10. _Scen

#11. _Toaletter

#12. _Barnkarusell

#14.

a) _Skriv en instruktion hur man ska gå från entrén till spel-hallen. _Skriv i punktform: #1, #2, #3 ...

b) _Skriv hur man ska gå från vattenlandet till toaletterna.

c) _Skriv hur man ska gå från berg- och dalbanan till restaurangen.

d) (grupp) _Skriv egna väg-beskrivningar till bilden och låt klassen eller en kompis gissa var man hamnar om man följer dem.

:::: #20 ::::::::::::::::::::::::::::

_Olika mottagare

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Du har varit i nöjesparken en hel dag. _Nu ska du skriva olika typer av meddelanden till olika mottagare. _Tänk på mottagare, avsändare och datum.

#15.

a) _Skriv ett __SMS till en kompis om din dag.

b) _Skriv ett vykort till en äldre släkting och berätta om din dag.

c) _Skriv en insändare till en tidning och förklara att du tycker att det är för mycket köer med tanke på att det är så dyrt. _Var arg och motivera dina åsikter.

d) _Klaga hos säkerhets-ansvarige med ett skriftligt meddelande över säkerheten, eftersom du såg några fotografera med mobiler i

slänggungan. _Motivera.

e) _Skriv ett tacksamt mail till din förälder som följde med och betalade för din dag.

#16.

a) _Vilket meddelande blev du mest nöjd med?

b) _Vilka två meddelanden blev mest olika?

:::: #21 ::::::::::::::::::::::::::::

_Bibliotek eller nöjespark?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

"_En riktigt bra bok är alldeles underbar. _När jag läser en bok som är spännande och rolig så är jag inne i boken. _Jag glömmer bort att jag finns!" _Jasmin, #11 år

#17. _Stämmer det på nöjesparken eller biblioteket?

a) _Man använder alfabetisk ordning ofta.

b) _Det kostar att gå in.

c) _Det är öppet sent på kvällar och på helger.

d) _Är man för kort får man inte göra vissa saker.

e) _Man får låna saker gratis.

f) _Det stänger ofta på vintern.

g) _Det finns toaletter.

h) _Det är bra om man skriker eller skrattar högt.

i) _Man registrerar sig med namn och personnummer.

j) _Man lämnar ofta tillbaka saker.

k) _Det finns i alla städer och skolor.

l) _De har anställd personal.

#21 #66

m) _Ofta går man dit för att få upplevelser.

#18. (grupp) _Vilka likheter och skillnader finns det mellan ett bibliotek och en nöjespark?

:::: #22 ::::::::::::::::::::::::::::

_Para ihop text och författare

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_När du går in genom entrén på nöjesparken är du nyfiken på vad som ska hända och hur det ska kännas. _Likadant är det med en bok. _De första raderna i en text ska göra dig nyfiken och snabbt hjälpa dig att komma igång med läsningen.

#22 #67

_Det här är tre exempel på inledningar i ungdomsböcker.

_Exempel #1. "_Det är någonting mycket märkligt med vinden. _Gilbert har alltid vetat det. _Ända sedan pappa dog har den både lockat och skrämt."

_Exempel #2. "_Var det någon som hörde på radion den femtonde oktober förra året? _Var det någon som hörde, att de frågade efter en försvunnen pojke?"

_Exempel #3. "_Det hände nästan bara när _Nora var ensam hemma, när

ingen mer än hon fanns i våningen."

#19. _Koppla ihop titel och författare till de tre exemplen på inledningar. _Välj bland _Astrid _Lindgren, _Maria _Gripe och _Laura _Trenter som du kan läsa om på nästa sida. _Facit finns längst ned på s. #23.

#20. _Hur tycker du att en bra inledning ska vara?

:::: #23 ::::::::::::::::::::::::::::

_Astrid _Lindgren
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Mio, min _Mio

_Astrid _Lindgren levde #1907--#2002 och hon skrev barn- och ungdomsböcker, bilderböcker, sångtexter, visor, tv-serier och radiopjäser. _Hennes böcker har översatts till mer än #90 olika språk. _Många av böckerna utspelar sig i _Astrids barndomsmiljöer på landsbygden i _Småland.

_Maria _Gripe
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Agnes _Cecilia -- en sällsam historia

_Maria _Gripe levde #1923--#2007 och hon gav ut #38 barn- och ungdomsböcker. _Hennes böcker blev översatta till #30 olika språk. _Många av böckerna innehåller över-naturliga eller lite mystiska situationer.

_Laura _Trenter
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Fotoalbumet

_Lauras föräldrar var författare

och skrev deckare. _Hon föddes #1961 och har delvis växt upp i _Rom. _Laura _Trenter arbetade tidigare som journalist. _Många av hennes böcker är fantasy eller deckare.

_Facit

_Exempel #1 _Fotoalbumet _Laura _Trenter

_Exempel #2 _Mio, min _Mio _Astrid _Lindgren

_Exempel #3 _Agnes _Cecilia -- en sällsam historia _Maria _Gripe

:::: #24 ::::::::::::::::::::::::::::

_På nöjespark
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Du ska skriva en berättelse om ett besök på en nöjespark där du får hjälp med den första meningen i varje stycke. _Fantisera och fyll på med fler meningar. _Använd gärna ett ord från meningen innan.

_Rubrik: _Dyngsur ---

_Inledning: _Det pirrade i magen när vi väntade på vår tur. ---

_Problem: _Jag såg vattenstrålen när den landade på mina byxben. ---

_Lösning: _Jag fick låna ett par mysbyxor av en kompis. ---

_Avslutning: _Vi rusade till _Höjdskräcken. ---

#21.

a) _Skriv din berättelse. _Låt varje stycke börja en bit in på en ny rad.

b) (grupp) _Låt en kompis läsa och ge respons. _Min kompis har ...

é skrivit en intressant text

é stavat rätt för det mesta

é skrivit långa meningar

é använt många olika ord

é använt skiljetecken rätt

é använt stor bokstav rätt

:::: #25 ::::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_Det kallas för att _.sökläsa när du letar efter ett ord och söker på en sida.

_Det kallas för att _.översikts-läsa när du läser rubriker, studerar bilder och försöker skapa dig en bild av vad texten handlar om.

_Du _.djupläser när du läser alla

orden och även ibland läser om några rader för att riktigt förstå.

_För att öka din läsförståelse ska du:

é _-_Göra en prognos¡ med hjälp av rubriker och bilder.

é _-_Ställa frågor¡ till texten och försöka hitta svar.

é _-_Reda ut oklarheter¡ genom att läsa om vissa rader så att du förstår ord och budskap.

é _._Sammanfatta innehållet så att du förstår vad som händer.

_I ett bibliotek används

_-alfabetisk ordning¡.

_När du ger _.respons ska du säga vad som är bra och hjälpa till med att berätta vad det är som kan bli bättre.

_Du kan ändra verb från _.presens till _.preteritum.

nu: springer

då: sprang

_En text ska ha _-rubrik, inledning, stycken¡ och en _.avslutning.

_Älgar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Det här temat handlar om älgar. _Älgen är ett stort, vilt däggdjur som finns i _Sveriges natur. _Älgens värsta fiende är människan.

_I temat om älgar kommer du att få skriva olika typer av texter. _Det du skriver ska någon läsa för att sedan förstå dina tankar och känslor.

_Det innebär att du måste välja bland alla dina ord och använda de

skrivregler vi har för att underlät-
ta läsandet. _Visst hjälper det till
när texten har rubrik, stor bokstav,
skiljetecken, nytt stycke, varierat
språk och en bild eller ett foto som
illustrerar innehållet? _Det finns
också olika modeller för olika
texter så att det blir lättare att
skriva och läsa. _Detta ska du få
träna på i temat om älgar.

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Skriva

é _Kunna skriva olika typer av
texter

é _Kunna ge omdömen om texters innehåll

é _Kunna bearbeta och förbättra texter efter respons

é _Kunna använda regler för språk-riktighet

_Läsa

é _Läsa olika typer av texter med flyt

é _Kunna analysera bilder

_Samtala

é _Kunna redovisa muntligt

é _Kunna samtala om ett givet ämne

:::: #27 ::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala: _Älgspår
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ===============

_Tecknade spår av älg på marken.

_Älgen har fyra tår, två som är

lika stora och två lite mindre

klövar som sitter bakom de andra.

==

#1. _Ortens framgångsrike jägare

har fått vara med på en kunglig

jakt.

-- _Visst är jag belåten med

jaktresultatet. _Jag sköt tre

älgar, berättar han för lokal-

tidningen.

-- _Men det hade varit ännu roligare att träffa kungen.

#2. _När jag sköt min första älg var jag #15 år. _Pappa tog kort på mig och jag har älghornet kvar ännu.

#3. _Vår familj körde på en älg med bilen en kväll. _Vi fick glas-splitter på oss och krockkuddarna löstes ut. _Älgen dog.

#4. _Tysk turist: _Vi har en älg-dekal på vår bil för att det är en symbol för _Sverige. _Vi tycker om

att vara i _Sveriges orörda skogar och vandra.

#5. _Barnvisa av _Hollingworth-_Ljungman:

_Älgarna demonstrerar

_Älgarna har fått nog

_Älgarna vill ha frihet

_Här i sin egen skog

#1.

a) (grupp) _Träna på att läsa texterna högt.

b) (grupp) _Vilken text tycker du är mest intressant? _Motivera.

#27 #83

c) (grupp) _Vad har du för erfarenheter av älgar?

:::: #28 ::::::::::::::::::::::::::::

_Fakta om älgar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

"_Fakta om älgar

_Utbredning: skog, myr, mosse, norra halvklotet

_Kroppslängd: #200--#300 cm

_Vikt: #400--#500 kg (hane), #300--#350 kg (hona)

_Klövavtrycken från en vuxen tjur sträcker sig mellan #12--#16 cm.

_Livslängd: #15--#20 år

_Föda: blad, kvistar, gräs"

_Källa: skolarbete av elev i årskurs #5

"_Älgen i _Sverige

_Älgen finns i hela landet utom på _Gotland. _Under de senaste #20--#30 åren har älgstammen ökat mycket kraftigt och idag har vi en stam på ca #350 #000 djur i landet.

_Älgen var nästan helt utrotad i början av #1800-talet. _Från mitten av #1800-talet började älgstammen sakta öka igen fram till #1960-talet då det skedde en explosionsartad ökning. _Det syns tydligt i

avskjutningsstatistiken -- rekord-
året #1982 sköts #172 #000 älgar
under älgjakten! _Orsakerna till
ökningen är flera, men reglering av
jakten samt det rikliga betet till
följd av nya skogsavverkningsmetoder
(kalhyggen) är de främsta."

_Källa: www.jarvzoo.se/alg/

_Älg

"_Älgen föredrar fuktiga marker
med viden och asp och äter örter och
ris samt blad från buskar och små-
träd. _Den betar också växter under
vattenytan i sjöar och vattendrag
#28 #86

och är bra på att simma.

_Älgar blir könsmogna redan under sitt andra år, men brukar inte få chansen att para sig förrän något senare. _Honorna föder kalvar framför allt från fyra till tolv års ålder, men ibland till de är #18 år gamla. _Detta är också en normal livslängd för en älg. _Rekordet i livslängd för en älg är #27 år."

_Källa: www.ne.se

#2.

a) _Vilken text tycker du är mest intressant? _Motivera.

b) (källkritik) _Hur bra är dessa

källor? _Hur vet man om allt är

sant i texterna?

:::: #29 ::::::::::::::::::::::::::::

_Vad betyder begreppen?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Faktatexter innehåller olika

begrepp som har med ämnet att göra.

_Här kommer några ord som skulle

kunna finnas i en text om älgar.

_Det är bra att förstå och kunna

använda många av dessa när du snart

ska skriva en faktatext om älgen.

é älgstudsare

é jakthund

#29 #88

é klövar

é kollision

é skadeskjuten

é jägare

é ammunition

é allemansrätt

é reflexväst

é dräktig

é mule

é viltstängsel

é spillning

é vapenlicens

é fridlyst

é älgstek

#29 #89

=== _Bildbeskrivning ==========

_Fem tecknade bilder:

#1. _En tjej i gröna kläder med ett gevär.

#2. _En grön väst med reflexband.

#3. _En gråhund.

#4. _Två älgklövar.

#5. _En hög med älgspillning.

==========

#3.

a) (grupp) _Vilka ord är illustrerade?

b) (grupp) _Hjälps åt att förklara orden i listan ovan gemensamt i klassen.

c) _Slå upp fem av orden i en ordlista och skriv av informationen.

d) _Skriv synonymer till tre av orden. _Använd till exempel synonymer.se

e) _Skriv fem av orden så att det syns att de är sammansatta (sammansatta).

f) _Skriv fler ord som kan användas i en faktatext om älgar.

#29 #91

:::: #30 ::::::::::::::::::::::::::::

_Fakta om älgar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Du ska skriva en faktatext om älgar. _Faktatext betyder att texten ska vara så sann som möjligt och innehålla fakta om ämnet.

#1. _Läs texterna om älgar igen. _Läs gärna i andra källor också.

#2. _Skriv upp fem stödord om älgar.

#3. _Berätta det viktigaste om älgar på #30 sekunder för en kompis.

#4. _Ta emot respons på innehållet.

#5. _Gör en tankekarta med stödord. _Här får du ett exempel på ord i en tankekarta om älgen: älgen (i mitten), älgfamilj, miljö, utseende, jakt, föda, övrigt.

#6. _Titta på din tankekarta och dela upp texten i olika stycken. _Ringa in och planera i vilken ordning du ska skriva om stöd-orden. _Numrera.

#7. _Skriv en faktatext om älgar. _Här får du exempel på delar som kan ingå: krona, mule, klövar,

manke.

#8. _Ta emot respons.

#9. _Bearbeta och förbättra texten.

_Använd ord och begrepp som du

arbetade med i förra övningen.

#10. _Skriv rent texten för hand

eller digitalt.

#11. _Illustrera din text med flera

faktabilder.

#4.

a) _Skriv en faktatext om älgar.

_Följ arbetsgången #1--#11.

b) _Vad är du nöjd med i din faktatext och dina bilder?

c) _Vad kan du göra bättre nästa gång du skriver en faktatext?

:::: #31 ::::::::::::::::::::::::::::

_Inre bilder

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Miljöbeskrivningar i skönlitteratur hjälper läsaren att få bilder i huvudet. _Det kan vara typiska ord eller uttryck som snabbt skapar en stämning.

#1. "_Han grep tag i det ena bak-benet och det var med knapp nöd

han orkade lyfta det från marken. _Att släpa henne var inte att tänka på. _Hon vägde säkert en bra bit över tre hundra kilo."

_Ur _Vinter i vildmarken av _Gary _Paulsen, s. #96

#2. "_Till slut stannade vi i en liten håla som hette _Nordanbo för att ta en matpaus. _Där fanns en liten vägrestaurang bredvid en mack och vi gick in och började kolla på matlistan på väggen."

_Ur _Ville och monstergäddan av _Martin _Jonols, s. #39

#31 #96

#3. "_Uthuset är ett gammalt skjul utan elektrisk ström och med ett tak som läcker. _Det var överfullt med skräp som blivit över och inte fick plats någon annanstans."

_Ur _Gäddmördaren av _Lasse _Ekholm, s. #40

#5.

a) (grupp) _Samtala om vilka bilder ni ser i fantasin när ni läser texterna. _Hur gör författarna för att vi som läser ska skapa inre bilder?

b) (källkritik) _Ta reda på information om författarna.

c) (grupp) _Låna böcker på biblioteket av författarna och gör bokprat för klassen.

#31 #98

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan
utgiven av _Gleerups _Utbildning
__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-
#40-#68760-#9
_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten
#2020

_Volym tre av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym tre

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Älgar (forts.) (#32) ..... #99

_Rättvisa (#42) ..... #128

_Älgar (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Var är du?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#6.

a) _Vilken miljöbeskrivning tycker du är mest intressant på föregående sida? _Varför?

b) _Hur ska en bra miljö-beskrivning vara i en berättande text?

c) _Öva dig på att beskriva olika lokaler i skolan. _Du får skriva tre meningar till varje lokal så

att man förstår var man är utan

att säga det rakt ut.

_Lokaler i skolan: idrottssalen,

matsalen, biblioteket, slöjdsalen,

kapprummet.

_Beskriv

é dofter

é typiska saker

é färger

é ljud

é personer

é händelser.

d. _Måla en bild till en av dina

texter. _Renskriv dina meningar

och klistra dem på din målning.

:::: #33 ::::::::::::::::::::::::::::

_Berättelsens olika delar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_._Rubriken hjälper läsaren att göra en prognos så att den blir förberedd på vilka miljöer, ord eller uttryck som kan användas. _Man gissar helt enkelt vad texten kommer att handla om, utifrån det man får reda på innan man börjar läsa.

_En berättande text börjar med en _.inledning som skapar stämning, nyfikenhet och hjälper läsaren att förstå det som ska hända.

_Styckeindelningen visar olika etapper i berättelsen, till exempel _.problem och _.lösningar.

_._Avslutningen är en slutkläm eller en sensmoral, alltså något man kan lära sig av texten.

_Rubrik: _Ett skott och två älgar

_Inledning: _Dimman lyfte över trädtopparna när solen kom fram.

_Problem: _Det brakade till i skogskanten.

_Lösning: _Jag laddade geväret och siktade med kikarsiktet.

_Avslutning: _När jag kom fram låg

det två stora älgkroppar i mossan.

#7.

a) (grupp) _Berätta muntligt två och två och fyll på med fler meningar i berättelsen. _Använd gärna ett ord från meningen innan.

b) _Skriv texten och låt varje stycke börja en bit in.

c) (grupp) _Be om kompisrespons.

d) _Rätta till och förbättra texten.

e) _Skriv rent för hand eller digitalt.

f) _Illustrera texten med bilder som berättar om händelsen.

:::: #34 ::::::::::::::::::::::::::::

_Nyhetsnotiser om älgar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Älgen _Tage är sjuk

_En förskoleklass har en fadderälg på _Zoo. _De har döpt den till _Älgen _Tage. _Förskoleklassen har studerat älgar och besökt _Zoo flera gånger. _Senast gruppen var där upptäcktes att _Älgen _Tage inte mådde bra. _När djurskötare till-kallades upptäcktes att älgen gått

ner i vikt och var uttorkad.

_Veterinär anlände och älgen _Tage fick dropp så att han piggnade till. _Det visade sig vid en närmare undersökning att _Tage hade fått besvär med magen så han fick isoleras i en egen hage.

_Berusade älgar

_Kylan har gjort att älgarna har tagit sig in i villaträdgårdar i staden för att äta sig mätta. _I helgen åt en flock älgar jästa frukter i en kompost och de

uppträdde sedan aggressivt och vingligt.

_Polisen fick tillkallas då älgarna jagade de boende när de skulle gå ut. _Polisen vill nu skicka ut en varning till de boende i trakten att inte slänga överbliven frukt i lättåtkomliga komposter.

_Trafikolycka

_På onsdagskvällen inträffade en viltolycka vid samhället _Köttkulla. _Det var en personbil som körde på en älgkalv som korsade vägen.

_Föraren fick personskador och togs omhand av räddningstjänsten då älgen hade landat på vindrutan.

_Passagerarna var oskadda men chockade. _Älgkalven avlivades av jägare i trakten då den var skadad.

_Bilen fick omfattande plåtskador.

_Det har under hösten förekommit liknande viltolyckor på denna sträcka som saknar viltstängsel.

#8.

a) _Läs notiserna högt, ungefär som om du vore en nyhetsuppläsare på __TV.

#34 #107

b) _Skriv tre frågor till varje notis.

c) _Sammanfatta alla notiserna. _Vad hände?

d) (källkritik) _Hur har journalisten fått sin information? _Hur kan man kontrollera att det verkligen har hänt? _Motivera.

:::: #35 ::::::::::::::::::::::::::::

_Älgjakt

_Här kan du läsa några argument för och emot älgjakt.

é _Det är farligt med alla gevär som finns hemma hos jägare.

é _Älgjakten är till för att människor ska komma ut i naturen och få frisk luft.

é _Under älgjakten blir älgarna väldigt stressade av jägare och hundar.

é _Blir det för många älgar så blir det fler älgolyckor i trafiken.

é _Älgjägarna är så nervösa att de kan skjuta på kor, hästar och människor.

#35 #109

é _Älgarna äter på kvistar och grenar så att träden inte växer upp riktigt.

é _Älgjägarna får kött som är ekologiskt.

é _Det är naturligt att jaga och ta hand om köttet.

é _En del älgar skadeskjuts och får lida.

#9.

a) _Skriv dina två bästa argument för älgjakten.

b) _Skriv dina två bästa argument mot älgjakten.

#35 #110

c) _Skriv en kort insändare till en tidning och förklara vad du tycker om älgjakten och motivera dig.

é _Använd flera argument.

é _Skriv en passande rubrik.

é _Skriv en signatur. _Det betyder att istället för ditt riktiga namn hittar du på något som till exempel "_Skogens konung".

:::: #36 ::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ==========

_Två foton:

a) _En helt vit älg (albino).

b) _En nyskjuten älg ligger död på marken. _Jägaren sitter leende bredvid.

==========

#10.

a) _Beskriv vad du ser på fotografierna.

b) _Vilket foto tycker du är mest intressant? _Motivera.

c) _Skriv bildtexter till

fotografierna.

#11

a) (grupp) _Diskutera älgjakten i grupper i #5 minuter. _Använd argument för och emot jakten. _En är ordförande och fördelar ordet. _En är tidtagare och talar om när det är #1 minut kvar och när det är dags att sluta.

b) (grupp) _Ge respons till gruppen.

é _Höll alla sig till ämnet?

é _Fick alla lika mycket tid att prata?

#36 #113

é _Lyssnade ni på varandra?

:::: #37 ::::::::::::::::::::::::::::

_Sagor
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_En saga har vissa utmärkande drag eller kännetecken:

é _Den är en fantasifull berättelse som ofta innehåller övernaturliga eller magiska inslag. _Det kan vara talande djur eller förtrollningar.

é _En saga börjar oftast med orden: _Det var en gång en ...

é _En saga upprepar ofta något tre gånger.

é _Det finns ofta en hjälte och en skurk.

é _Sagor försöker ofta lära ut något och det märks i slutet då avslutningen ofta har en sensmoral.

_Och så levde de lyckliga i alla sina dar.

=== _Bildbeskrivning ==========

_En tecknad bild av en lustig älg med halsduk, glasögon och portfölj

som pratar i mobiltelefon.

==========

#12. _En saga om en älg

a) _Skriv en kort saga med en inledning, stycken och en avslutning.

b) _Bestäm dig för en rubrik.

c) (grupp) _Läs upp texten för några kompisar och be om respons.

d) _Förbättra texten.

e) _Skriv rent sagan digitalt eller för hand.

f) _Illustrera texten med en sagobild.

#37 #116

:::: #38 ::::::::::::::::::::::::::::

_Poesi
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_En poet skriver dikter, poesi eller lyrik. _Låtskrivare är en typ av poeter när de skriver ord som kopplas till musiken och ett framförande.

_Ibland skriver man dikter för att man har starka känslor som ilska, glädje eller sorg. _Skrivregler gäller inte på samma sätt när man skriver poesi. _Ett knep är att upprepa ord eller meningar.

_Haiku

_Ibland leker man med ord som i en haikudikt. _Den har #5 -- #7 -- #5 stavelser på varje rad och vill förmedla en känsla. _Med stavelser menas en del av ett ord som innehåller en vokal.

_Vokaler: a o u å e i y ä ö

_Älgens blick stelnar

_Vapnet siktas mot hjärtat

_Smällen hörs knappast

_Cirkelkomposition kallas det när första och sista raden är samma.

#38 #118

_Älgen stirrar

_Blicken den är fylld av längtan

_Saknaden efter sin kalv

_Älgen stirrar

:::: #39 ::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ==========

_I skogen står en älgko med en liten kalv.

==========

_Anafor heter det när två eller flera versrader inleds med samma ord.

_Älgen lufsar

_Älgen lufsar fram ur skogen

_Älgen lufsar in i skogen

_Skogens konung har ett slott

_En del dikter rimmar. _Det betyder att de sista ljuden på raden låter lika. _Du kan använda www.rimlexikon.se

_Fram ur skogen kom en älg,

den stannade till nästa helg

#13.

a) _Skriv en dikt om en älg.

b) (grupp) _Läs upp den för en kompis. _Långsamt och med betoningar så att det går att

förstå texten.

c) _Skriv rent dikten för hand eller digitalt och illustrera den med en bild eller ett foto.

:::: #40 ::::::::::::::::::::::::::::

_Finn fem fel
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Det är viktigt att vara kritisk när man läser. _Fem saker är fel i receptet och ska bytas ut mot följande ord eller siffror.

é #2 timmar

é _Bryn

é palsternackor

é lökar

é stekpanna

_Älggryta

_Ingredienser till #7 personer

#800 gram älggrytbitar

#2 msk smör

#2 gula apelsiner

#2 morötter

#2 hallonbåtar

#2 klyftor vitlök

#2 msk vetemjöl

#4 dl vatten

#3 msk vinäger

#3 lagerblad

#1 krm svartpeppar

#1 tsk salt

_Tillagning

#1. _Älgköttet ska skäras i gryt-
bitar som är ca #2x#2 cm stora.
_Lägg bitarna i en bunke.

#2. _Skala och skär lök, morötter
och palsternackor i grova bitar
ca #2x#2 cm. _Skala och grov-
hacka vitlök. _Lägg allt i en
bunke.

#3. _Vispa kött och grönsaker
lite i taget i smör i en

brödrost. _Lägg efterhand över i en stor gryta med lock. _När köttet och grönsakerna ligger i grytan så tillsätter du mjöl i grytan och rör om.

#4. _Grytan ska nu koka men rör först i vatten samt vinäger.

#5. _Tillsätt kryddorna: lager-blad, svartpeppar samt salt.

#6. _Nu ska älggrytan koka i #20 timmar eller tills köttet är mört.

#7. _När köttet är färdigt i älggrytan känner du av smaken

med salt och peppar.

#8. _Servera gärna med kokt potatis och vinbärsgelé.

#14.

a) _Vilka fel hittade du?

b) _Skriv ett eget recept på något du kan laga. _Skriv en lista med ingredienser och en punktlista för tillagning.

:::: #41 ::::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_._Faktatext betyder att texten ska vara sann och innehålla fakta om

ämnet.

_._Synonymer är ord som betyder nästan samma sak: arg -- ilsken -- förbannad

_En _.miljöbeskrivning berättar hur något ser ut eller är.

_En _-berättande text¡ börjar med en inledning som skapar stämning, nyfikenhet och hjälper läsaren att förstå det som ska hända.

_Styckeindelningen visar olika etapper i berättelsen.

_Avslutningen är en slutkläm eller en sensmoral, alltså något man kan

lära sig av texten.

_En _.insändare i en tidning _.argumenterar för eller emot något.

_En _.saga är en fantasifull berättelse som ofta innehåller över-naturliga eller magiska inslag. _Det kan vara talande djur eller förtrollningar.

_En _.poet skriver dikter, poesi eller lyrik. _Låtskrivare är en typ av poeter när de skriver ord som kopplas till musiken och ett framförande.

#41 #127

:::: #42 ::::::::::::::::::::::::::::

_Rättvisa
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_I en demokrati är det viktigt att alla sätter sig in i olika frågor och verkligen tänker efter själva. _Man måste vara kritisk och jämföra för att ta ställning till om det man hör, ser eller läser är sant. _Detsamma gäller ju om man berättar om något för andra eller samtalar med någon. _Ibland uttrycker man fakta och ibland sina åsikter. _I

många sammanhang är det viktigt att

försöka förstå hur andra tänker.

=== _Bildbeskrivning ==========

_Ett barn mumsar på en stor

glasstrut. _Kompisen bredvid

tittar snett och ser arg ut, hon

vill också ha en glass. _Kan allt

vara rättvist?

==========

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

é _Kunna redovisa muntligt med

tydlig inledning och avslutning,
#42 #129

med hjälp av stödord

é _Kunna framföra egna åsikter

é _Kunna ställa frågor och följd-
frågor

é _Kunna diskutera ett ämne

_Läsa

é _Kunna läsa olika typer av texter

_Skriva

é _Kunna värdera källor och skriva
en egen faktatext.

:::: #43 ::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

#1. _Majoritetens tyranni är när över hälften bestämmer så att de får egna fördelar och att det blir sämre för minoriteterna.

#2. _Min klasskompis blev utvisad från _Sverige, det tycker jag är orättvist!

#3. _Min mormors väninna fick cancer och är sjuk, det känns orättvist.

#4. _När jag ser bilder på sjuka och fattiga barn i andra länder

vill jag kunna hjälpa till.

#5. _Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem.

#6. _Det man inte vet har man inte ont av.

#7. _På rasterna blir det alltid orättvisa lag. _Så fort ett lag gör mål så slutar det andra laget att kämpa. _Då blir det alltid orättvist och tjatigt.

#1.

a) (grupp) _Vem tror du har sagt de olika kommentarerna?

#43 #132

_Ålder, kön och personlighet?

b) (grupp) _Hur viktigt är det att allt är rättvist?

c) (grupp) _När har du känt dig orättvist behandlad?

d) (grupp) _Vad händer om något blir orättvist i skolan?

e) (grupp) _Vad händer om något blir orättvist på fritiden?

:::: #44 ::::::::::::::::::::::::::::

_Nelson _Mandela
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Nelson _Mandela besöker fängelset, där han tidigare satt fängslad.

_Bildbeskrivning

_Nelson _Mandela tittar ut genom de gallerförsedda fönstren i fängelset. _Han bär en enkel vit skjorta med ett emblem på

bröstfickan och ser lugn ut.

==========

_Nelson _Mandela föddes i en liten by i _Sydafrika år #1918. _Han var den förste i sin familj som fick gå i skolan. _När han växte upp fick han studera juridik på universitet för mörkhyade människor. _Sydafrika hade apartheid, vilket betyder att de vita människorna bestämde över människor med annan hudfärg. _Mörk-hyade var tvungna att ha speciella pass, gå i vissa skolor och bo i vissa områden. _De vita hade egna

stränder, bussar och andra förmåner. _Lagarna höll isär människor med olika ursprung så att de inte skulle blandas. _Alla hade alltså inte demokratiska rättigheter i landet.

_Nelson _Mandela arbetade på advokatkontor i _Johannesburg och började intressera sig för politik för att ändra de orättvisa lagarna. __ANC var det politiska parti som _Nelson stödde och de protesterade mot den vita regimen, det vill säga mot de politiker som styrde landet. _Polisen jagade honom och han blev

dömd till livstids fängelse.

_Straffet fick han avtjäna på ön _Robben _Island fem kilometer ut i havet, så att han inte skulle kunna arbeta politiskt.

_I fängelset fanns politiska fångar och kriminella som hade gjort andra typer av brott. _Nelson och hans vänner arrangerade lektioner för fångarna för han trodde att utbildning var viktigt för en ny demokrati som skulle komma i framtiden. _Nelson _Mandelas kamp för demokrati och rättvisa

fortsatte.

_Sverige, __FN och många länder protesterade mot att människor i _Sydafrika behandlades olika och orättvist beroende på hudfärg. _Många ville inte

:::: #45 ::::::::::::::::::::::::::::

köpa varor från _Sydafrika, vilket gjorde att fabriker fick flytta utomlands. _Det var protester vid idrottstävlingar mot människor från _Sydafrika. _Det förekom sabotage och våld i kampen mot apartheid.

_Nelson _Mandela satt #27 år i

fängelse och #18 år av dem på _Robben _Island. _Den #11 februari #1990 frigavs _Nelson ur fängelset och fick en vecka senare träffa landets president som förklarade att han var fri för alltid.

_Mandela organiserade strejker för att protestera mot orättvisan i landet och den #3 och #4 augusti #1992 stannade mer än fyra miljoner arbetare hemma från sina jobb i en politisk strejk. _Mandela ville ha en fredlig övergång till demokrati med rättvisa politiska val.

_Nelson _Mandela fick _Nobels fredspris #1994 tillsammans med sin motståndare presidenten. _Mandela sa:

"_If you want to make peace with your enemy, you have to work with your enemy. _Then he becomes your partner."

_I valet som kom, där alla fick rösta, blev _Nelson _Mandela vald till president. _Han avgick #1999 men fortsatte att påverka människor att arbeta för mänskliga rättig-
heter. _Nelson _Mandela dog #2013.

#45 #140

_Nelson _Mandela satt i fängelse för sin övertygelse om människors lika värde och han lyckades få en fredlig övergång till en positiv utveckling i _Sydafrika, med lika rättigheter för alla människor.

== _Bildtext/bildbeskrivning =======

_Bildtext

_Nelson _Mandela under sin tid som _Sydafrikas president.

_Bildbeskrivning

_Nelson _Mandel uppklädd i kostym, skjorta och slips med _Sydafrikas flagga i grönt, gult

och svart som bakgrund. _Han tittar med stadig blick in i kameran och ler.

==========

:::: #46 ::::::::::::::::::::::::::::

#2.

a) _Vilka likheter ser du mellan de två bilderna av _Nelson _Mandela?

b) _Vilka skillnader ser du?

c) _Varför tror du bilderna togs?

d) _Hur påverkar bakgrunden fotot?

#3. _Faktafrågor:

a) _Hur gammal blev _Mandela?

b) _Vad tyckte han om utbildning?

_Förståelsefrågor:

c) _Varför strejkade man i protest mot apartheid?

d) _Varför vägrade många andra länder att handla med _Sydafrika när de hade apartheid?

_Analysfråga:

e) _Känner du till något land där de mänskliga rättigheterna inte respekteras idag?

_Källkritik:

f) _Vad tycker författaren om _Nelson _Mandela? _Motivera.

#46 #143

g) _Vad får man _.inte reda på om _Nelson _Mandela i texten?

_Redovisa:

h) _Skriv upp #10 stödord och berätta om _Nelson _Mandela.

:::: #47 ::::::::::::::::::::::::::::

_Olika källor och källkritik
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Om du och din klass skulle ta reda på mer om _Sydafrika och _Nelson _Mandela, hur skulle ni göra då? _Hur tänker ni? _Diskutera fördelar och nackdelar med dessa källor.

é _Skönlitteratur

é _Läroböcker

é _Internet

é _Fråga expert

é _Fråga barn

é _Faktaböcker

é _Dagstidningar

é __TV¡-program

é _Fråga vuxen

#4. _Sammanfatta diskussionen.

a) _Vilka fördelar och nackdelar

har olika typer av källor?

b) _Vilka andra källor finns det?

c) _Vilka frågor om _Nelson

_Mandela skulle du vilja ha svar

på?

d) _Vilka tre källor skulle du välja om du skulle skriva en egen faktatext om _Mandela? _Motivera.

:::: #48 ::::::::::::::::::::::::::::

_Presskonferensen
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Många experter och politiker som vill berätta något kallar till en presskonferens. _Det betyder att journalister från tidningar, radio, tv och olika webbredaktioner bjuds in för att lyssna och sedan ställa frågor.

#48 #146

_Då är det bra att ha tänkt ut frågor innan. _Tänk dig att du bjuds in till en presskonferens med en människa som har växt upp och bott länge i _Sydafrika.

#5.

a) _Vilka frågor vill du ställa? _Skriv upp dina frågor.

b) (grupp) _Jämför frågorna i klassen och diskutera vilka frågor som skulle vara intressanta att ställa i verkligheten. _Hur formulerar man en bra fråga?

c) (grupp) _Resonera om rimliga

svar på era frågor.

d) (grupp) _Ordna en egen press-konferens. _Fyra personer i klassen kan bli intervjuade om den senaste rasten.

e) _Förbered frågor.

f) _Anteckna en sammanfattning på #5--#6 rader efteråt.

_Följdfrågor

_Med följdfrågor menas att när någon svarar på den första frågan så ställer du en ny fråga om samma ämne så att du får veta mer.

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan
utgiven av _Gleerups _Utbildning
__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-
#40-#68760-#9
_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten
#2020

_Volym fyra av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav.

_Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym fyra

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Rättvisa (forts.) (#49) ..... #149

_Rättvisa (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

__FN
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

__FN är en förkortning av _Förenta _Nationerna och de vill upprätthålla fred och säkerhet i hela världen. _Tanken är att skapa olika mötes-platser för världens länder så att konflikter kan undvikas eller lösas på fredlig väg. __FN bildades efter andra världskriget och __FN¡-stadgan började gälla den #24:e oktober #1945. _Där står det om vilka

rättigheter och skyldigheter medlemsländerna har.

_När __FN löser konflikter med våld skapas nya konflikter. _När arméer från många länder bildar en internationell armé väcks frågor om till vilket pris man skapar fred. _Är det för att hjälpa resten av jorden man skyddar oljetillgångar eller viktiga platser? _Är det rätt att de länder med flest och bäst vapen alltid vinner?

"_Undrande fredskämpe"

#49 #150

_Tack vare __FN skapas förståelse för att vi är beroende av varandra. _Världen är för liten för att vi ska kunna lösa konflikter med alla de hemska vapen som skapats. _Gör världen rättvis och fördela jordens resurser på ett bra sätt så att alla ser att vi har nytta av varandra och de olikheter vi kan dela med oss av. _Sprid kunskaper om hur man odlar smart. _Dela med er av teknologi som är rädd om miljön. _Låt mediciner vara gratis för de fattiga.

#49 #151

"_Medborgare på jorden"

#6.

a) (grupp) _Vad tycker skribenterna om __FN? _Motivera.

b) _Skriv en egen faktatext om __FN då du använder någon idé, tanke eller fakta från texterna om __FN. _Stödfrågor:

é _Vad är __FN?

é _Varför finns __FN?

é _Vad gör __FN?

=== _Bildbeskrivning ==========

__FN¡-flaggan är ljusblå med ett emblem i vitt i mitten. _Emblemet

visar jorden sedd ovanifrån med

två olivkvistar runt som

symboliserar fred.

==========

:::: #50 ::::::::::::::::::::::::::::

_Rättvist eller orättvist i världen

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Studera kartorna och samtala om vad

de visar.

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Kartan visar hur många

människor som bor i olika delar av

världen.

_Bildbeskrivning

_En världskarta visar med olika färger hur tätt befolkade de olika länderna är. _I många länder i _Europa och till exempel i _Kina bor #100 eller mer invånare per kvadratkilometer. _I andra delar av världen som till exempel stora delar av _Kanada och _Ryssland bor mindre än #1 invånare per kvadrat-kilometer.

==========

#50 #154

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Ekologiskt fotavtryck är ett verktyg för att mäta hur mycket av jordens resurser vi förbrukar. _Kartan visar hur mycket natur vi förbrukar i olika delar av världen. _Om jordens resurser fördelades rättvist skulle varje människa kunna förbruka #2 ha per år.

_Bildbeskrivning

_En världskarta visar att de ekologiska fotavtrycken i hektar

per person i världens länder är
störst i __USA och _Kanada samt i
många länder i _Europa, däribland
_Sverige. _Även _Australien och
stora delar av _Ryssland gör stort
avtryck. _Lägst avtryck finner man
i _Indien, delar av _Asien och
_Afrika. _Från _Grönland finns
inga uppgifter.

==========

#7.

a) (grupp) _Vilka världsdelar
använder mest av jordens resurser?
_Varför är det så?

#50 #156

b) (grupp) _Vad skulle hända om alla människor spreds jämt över jordklotet?

c) _Vad tänker du när du har studerat dessa kartor? _Skriv ner dina tankar.

é _Jag tänker att ...

é _Om ...

é _Eftersom ...

é _I framtiden ...

é _Jag skulle vilja ...

é _Det är rättvist ...

é _Det är orättvist ...

é _Jag hoppas att ...

#50 #157

é _Tänk om ...

:::: #51 ::::::::::::::::::::::::::::

_Rättvist och orättvist i världen
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läs meningarna och diskutera vad de har med rättvisa att göra.

é _Sju tusen miljoner människor lever på vår jord.

é _Det föds i genomsnitt #2,5 barn per kvinna.

é _Preventivmedel används för att planera graviditeter, så att man ska kunna ta hand om de barn man får.

é _Möjligheten till utbildning är olika i olika länder.

é _Mer än #80% av jordens vuxna kan läsa och skriva.

é _Befolkningen i länder med högre inkomst lever längre.

é _Vaccinationer utrotar farliga sjukdomar.

é _Pojkar och flickor har inte samma möjlighet till utbildning i alla länder.

é _Hälsovård har gjort att fler barn överlever.

#51 #159

é _Renare vatten gör att människor blir friskare och lever längre.

é _De rikare människornas höga levnadsstandard är inte alltid hållbar för miljön.

é _En miljard människor har svårt att få mat för dagen.

é _Den rikaste miljarden människor använder en stor del av jordens resurser.

é _Koldioxidutsläpp kan ge ett varmare klimat.

#51 #160

#8.

a) _Skriv den mening som du tycker är mest intressant. _Motivera.

b) (grupp) _Jämför i klassen.

c) (grupp) _Diskutera i grupper i #5 minuter vad som är orättvist på jorden. _En är ordförande och fördelar ordet. _En är tidtagare och talar om när det är #1 minut kvar och när det är dags att sluta.

d) (grupp) _Ge respons till gruppen. _Höll alla sig till ämnet? _Fick alla lika mycket tid

att prata? _På vilket sätt hör bilderna ihop med texten?

:::: #52 ::::::::::::::::::::::::::::

_Röster om _Afrika

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_När jag läser böcker är det som om jag försvann till en annan plats. _En gång läste jag om en pojke som växte upp med strutsar. _Boken var skriven av _Monika _Zak och om jag inte hade läst den boken hade jag aldrig förstått hur det var för honom.

_Ellen, #11 år

_Jag har läst en bok som handlar om en pojke som var döv och stum. _Boken hette _Karamellens ord. _Ibland är det svårt att förstå hur människor med olika handikapp har det. _Jag har lättare för att förstå det orättvisa tack vare boken.

_Erik, #11 år

_Min favoritförfattare är _Alexander _Mc_Call _Smith och hans böcker utspelar sig ofta i _Botswana. _Min granne har bott i det landet och det känns som om jag vet hur det är att bo där. _Mina föräldrar har sett

tv-serier och en film av honom som handlar om _Damernas detektivbyrå.

_Lukas, #11 år

_Jag älskar djur, men de kan ju inte prata så då hjälper mig böckerna att fantisera om djurs liv och tankar. _Ibland måste ju författare ha det underbart när de skriver och får betalt för det. _Jag läste en bok om lejon och den författaren måste ha varit där, bland lejonen. _Det kändes så.

_Jasmine, #12 år

#9.

a) _Vad har du lärt dig om främmande platser och människor när du har läst i böcker?

b) _Skriv om en bok du har läst som handlar om rättvisa.

c) _Utmana dig själv och låna en bok om något du inte känner till. _Det kan vara ett land eller en människa som du bara hört talas om.

:::: #53 ::::::::::::::::::::::::::::

_Frågespalten
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_I frågespalter kan människor ställa

frågor anonymt och få svar. _Att vara anonym betyder att man inte behöver berätta vem man är. _Istället avslutar man då med en signatur. _Ofta är frågorna och svaren intressant läsning för många.

_Frågespalten

_Fråga

_Mina kompisar har fått hundar! _De ska börja träna agility och gå på valpkurser tillsammans. _Min mamma är allergisk mot pälsdjur så jag kan inte få en hund. _Hur ska

jag göra?

"_Förbannad"

_Fråga

_När vi har läxförhör fuskar några i min klass. _Jag vet hur de gör men jag vågar inte säga något för då retar de mig för att jag skvallrar. _Hur ska jag göra?

"_Tacksam för svar"

_Fråga

_Vi ska flytta för mamma har fått ett nytt och bättre jobb. _Alla hemma springer och packar och verkar

glada. _Jag känner mig så ledsen för ingen har frågat mig. _Hur tycker du att jag ska göra?

"_Vilsen #11-åring"

#10.

a) _Träna dig på att läsa fråge-spalten högt och med tydlig röst.

b) _Skriv svar till signaturerna som ber om råd och analysera och motivera de olika alternativen som finns. _Skriv svaren på små lappar, vik lappen, skriv signaturen överst och lämna fram den till din lärare.

_Skriv snyggt så att läraren kan läsa!

c) (grupp) _Läraren sorterar lapparna och läser upp svaren högt.

d) (grupp) _Vilka svar är bäst? _Varför?

:::: #54 ::::::::::::::::::::::::::::

_Filosofi om rättvisa och lön
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läs och diskutera tillsammans i klassen. _Är det rättvist

é om alla har lika lön?

é om alla har lika lön för samma arbete?

é om alla har lika lön för samma arbete i alla länder?

#11.

a) (grupp) _Läs nästa exempel och diskutera i grupper i #5 minuter. _En är ordförande och fördelar ordet. _En är tidtagare och talar om när det är #1 minut kvar och när det är dags att sluta. _Motivera era val.

b) (grupp) _Ge respons till gruppen.

_Höll alla sig till ämnet? _Fick alla lika mycket tid att prata?

c) (grupp) _Redovisa och diskutera tillsammans i klassen.

_Fem hungriga personer är på en öde ö utan mat. _Hur skulle ni fördela fem kilo mat som flyter iland? _Motivera.

é _En är gravid.

é _En är en stark och berömd idrottsman.

é _En är elva år.

é _En är mamma till #11-åringen.

é _En är en sjuk #70-åring.

:::: #55 ::::::::::::::::::::::::::::

_Rättvist för vem?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#1. _Jag älskar choklad och godis, men jag har börjat få karies i mina tänder. _Det är obehagligt när man borrar bort det. _Det är inte rättvist att man får karies av choklad.

#2. _Min mamma odlar kakaobönor som hon säljer efter skörden. _När alla som odlar skördar mycket så betalar fabrikerna mindre. _Vi får aldrig tjäna pengar. _Det är inte rättvist.

#55 #172

#3. _När min pappa arbetar i chokladfabriken så tjänar han hälften av vad hans chef tjänar. _Min pappa har det bullrigt och stressigt medan chefen sitter på ett kontor. _Det är inte rättvist.

#4. _När vi äter choklad brukar min syster äta snabbare och mer än vad jag gör. _Jag tycker om att njuta och ha chokladen framför mig och äta långsamt. _På något sätt äter hon mer. _Det är inte rättvist!

#12.

a) _Öva dig på att läsa texterna

med olika röstlägen och betoningar. _Testa att läsa: tyst, blygt, långsamt, högt, argt, förvånat, irriterat.

b) (grupp) _Läs sedan upp för en kamrat som gissar vilket röstläge du har.

c) _Rangordna exemplen på orätt-visor på sidan. _Skriv det du tycker är mest orättvist först. _Resonera om rangordningen.

d) (grupp) _Vad betyder _Fair trade?

:::: #56 ::::::::::::::::::::::::::::

_Demokrati
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

"_Demokrati handlar om att alla

människor är lika mycket värda.

_Demokrati handlar om att alla

människor ska ha lika rättigheter.

_Demokrati handlar om att folket har

möjlighet att vara med och bestämma.

_Sverige har demokrati. _Det inne-

bär att folket väljer vilka som ska

bestämma i regeringen. _Det står

skrivet i en av våra grundlagar som

heter regeringsformen.

_Det är val till riksdagen en gång

vart fjärde år.

_Då väljer folket vilka personer som ska sitta i riksdagen.

_Det är #349 politiker som sitter i riksdagen. _Politikerna ska se till att folkets vilja finns med i det riksdagen bestämmer.

_Riksdagen beslutar om sådant som handlar om hela landet. _Folket väljer också politikerna i landstingen och kommunerna. _Politikerna i landstingen och kommunerna styr där vi bor.

_Det är inte bara politikerna som

har makt. _Medierna, domstolarna och marknaden har också makt."

_Citat från www.riksdagen.se/sv-_Ll/_Start/_Lattlast/_Demokrati/

#13. _Den här texten är hämtad från riksdagens hemsida.

_Läs texten högt som om du vore en nyhetsuppläsare.

_Filma om ni vill. _Titta upp i kameran ibland!

:::: #57 ::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext ==========

_Riksdagshuset i _Stockholm.

==========

#57 #177

#14. _Studera webbsidan www.riksdagen.se (_Lättläst) tillsammans.

a) _Skriv en faktafråga till sidan (där svaret finns med på sidan).

b) _Skriv en förståelsefråga till sidan (då man måste läsa noga på flera ställen för att komma på svaret).

c) _Skriv en analysfråga till sidan (där man får tänka efter själv).

d) _Varför har man gjort en text som är lättläst?

#57 #178

e) _Hur märks det att den är lätt-
läst? _Jämför gärna med resten av
hemsidan.

f) _Vilka fördelar finns med att
ha en hemsida från riksdagen?

g) _Vad tycker ni om hemsidan?

h) _Är det lätt att hitta
information?

i) _Granska bilderna på hemsidan
och se efter om alla kan känna
igen sig. _Finns det människor i
olika åldrar, med olika kön, från
olika kulturer, med olika kläd-
stilar, från olika yrkesgrupper,

med olika utseenden och så vidare?

j) _Är det lika många män som

kvinnor på bilderna?

k) _Kan man lita på det som står

på sidan?

l) _Hur ska en bra sida på

_Internet vara om du vill ha

information?

:::: #58 ::::::::::::::::::::::::::::

_Dikter
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Med dikter kan du berätta om

känslor med få ord. _Dikter kan

också kallas poesi eller lyrik. _Man

ska läsa texterna många gånger och

träna på att betona rätt. _Det gäller att hitta rytmen och känslan!

_Rimdikt

_När jag nu bäddat min säng
vill jag ha högre veckopeng.

_Allitteration

_Vinterns vita vackra vyer vill vi visa,
våga vägra vårens varma vindar.

_Jämförelsedikt

_Jorden är som en stor marknad.
_Marknaden är som en väldig kyrka.

_Kyrkan är som en viktig mötes-
plats.

_Mötesplatsen är som jordens
mittpunkt.

_Ordsamlingar

_Kylskåp, skafferi, jordkällare.

_Diskbänk, diskbalja, bäck.

_Husbil, tält, sovsäck.

#15.

a) _Vilken dikt tycker du är
lättast att läsa?

b) _Vilken dikt tycker du är bäst?
_Varför?

c) _Skriv en egen dikt om något som du vill ska bli rättvisare. _Det kan gälla läxor, skolmaten, pengar, miljön, trafik eller något annat ämne.

d) _Skriv rent dikten och illustrera den. _Sätt upp i klass-rummet.

:::: #59 ::::::::::::::::::::::::::::

_Orättvist!

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Serieteckning ==========

_I skolans korridor kommer en tjej gående. _Hon ser två killar och

stannar till. _Den ena killen håller på med sin mobil.

-- _Har du ny mobil nu igen? säger hon.

-- _Japp, senaste modellen, svarar han.

-- _Coolt ...

-- _Kolla! _Mycket större och bättre än förra årets modell, och snabbare!

_Den andra killen tittar på sin mobil och ser brydd ut.

-- _Ni kommer väl på discot på fredag förresten, frågar hon

killarna.

-- _Såklart! säger han med den nya mobilen.

_Den andra killen svarar:

-- _Näe ... jag kan inte ...

-- _Synd, det kommer att bli superfett! säger tjejen.

-- _Hjälp! _Vad ska jag ha på mig börjar killen med mobilen tänka ...

_Den andra killen tänker tyst för sig själv. _Suck ... om bara morsan inte blivit av med extra-jobbet ... eller behövt gå till

tandläkaren den här månaden ...

==========

#16.

a) _Sammanfatta vad serien handlar om med två meningar.

b) _Beskriv utseende och egenskaper på de tre personerna i serien.

c) _Varför vill en del berätta om sina nya inköp?

d) _Varför berättar inte pojken om att hans familj har ont om pengar?

e) _Skriv en kort fortsättning på serien med fem meningar.

#59 #186

f) (grupp) _Vad är det som är orättvist i serien?

:::: #60 ::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_._Fn är en förkortning av _-_Förenta nationerna¡.

_Med dikter (poesi och lyrik) kan du berätta om känslor med få ord.

_Exempel på _.källor är skön-litteratur, faktaböcker, läroböcker, dagstidningar, _Internet, __TV-program, experter, vuxna, barn.

_Man ska vara _.källkritisk efter-som allt som skrivs inte är sant

utan en del avsändare vill påverka dig. _Man bör ha samma information från olika källor för att vara säker på att det är sant.

_Många experter och politiker som vill berätta något kallar till en _.presskonferens. _Det betyder att tidningar, radio, tv och olika webb-redaktioner bjuds in för att lyssna och sedan ställa frågor.

_Ord har ofta _.motsatsord som hör ihop: rättighet och skyldighet.

_Rättvis, rättvisare och rättvisast är _.adjektiv.

#60 #188

_En rättvisa eller flera rättvisor är _.substantiv.

_Att rätta blir ett _.verb.

_I frågespalter kan människor ställa frågor anonymt, genom att de skriver en signatur, och få svar.

_Det finns olika typer av frågor: _-faktafråga, förståelsefråga, analysfråga¡.

_En _.följdfråga ställer du när du har fått ett svar på en fråga och vill ha reda på ännu mer.

:::: #61 ::::::::::::::::::::::::::::

_Hållplats för kunskapskraven #1
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é _Kunna använda olika lässtrategier

é _Kunna läsa olika typer av texter
med flyt

é _Kunna sammanfatta olika typer av
texter

é _Kunna berätta om sina upplevelser
och reflektioner efter sin läsning

é _Kunna analysera bilder

_Skriva

é _Kunna skriva olika typer av texter

é _Kunna skriva berättande text med tydlig handling

é kunna skriva olika texter till olika mottagare

é _Kunna ge omdömen om texters innehåll

é _Kunna bearbeta och förbättra texter efter respons

é _Kunna använda regler för språk-riktighet

#61 #191

é _Kunna värdera källor

_Samtala

é _Kunna samtala om ett ämne

é _Kunna redovisa muntligt

é _Kunna redovisa muntligt med hjälp av stödord

é _Kunna framföra egna åsikter

é _Kunna ställa frågor och följd-frågor

é _Kunna diskutera ett ämne

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan
utgiven av _Gleerups _Utbildning
__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-
#40-#68760-#9
_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten
#2020

_Volym fem av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav.

_Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym fem

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

#1900-talet (#62) ..... #193

#1900-talet
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Temat handlar om #1900-talet, ett sekel. _Du har levt i mer än ett decennium. _Det har gått flera timmar sedan du vaknade i morse. _Det har tagit dig några sekunder att läsa texten. _Det som har varit är historia. _Nu är nu.

_Att diskutera och att kunna berätta är viktigt. _Men det är också viktigt att kunna lyssna och reflektera över det man hör och

läser om. _Så mycket och så snabb information som det finns idag har det aldrig funnits. _Vi är mer än sju miljarder människor på jorden och information sprids, ibland så snabbt att det blir fel. _Man måste alltid tänka efter före.

_Några viktiga årtal

#1914--#1919 _Första världskriget

#1921 _Kvinnlig rösträtt i _Sverige

#1939--#1945 _Andra världskriget

#1967 _Sverige får högertrafik

#1969 _Första människan på månen

_När föddes dina föräldrar?

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

é kunna samtala om ett ämne

é kunna planera och sedan berätta om ett ämne för klassen

_Skriva

é kunna skriva berättande text med tydlig handling

é kunna skriva olika texter till olika mottagare

é kunna använda regler för språk-riktighet

é kunna bearbeta en text

#62 #195

_Läsa

é kunna använda olika lässtrategier

é kunna sammanfatta olika typer av texter

é kunna berätta om sina upplevelser och reflektioner efter sin läsning

é kunna resonera om innehållet i en text

é kunna jämföra texter

:::: #63 ::::::::::::::::::::::::::::

_Resonera

=== _Bildbeskrivning/bildtext ======

_Den första människan på månen har satt ner den amerikanska flaggan i

marken och gör honnör.

_Skulle du våga åka till månen?

==========

#1. "_Detta är ett litet steg för människan, men ett stort steg för mänskligheten."

_Neil _Armstrong

#2. _Min mormor var tvungen att börja jobba när hon var #12 år eftersom familjen inte hade råd att låta henne fortsätta gå i skolan.

#3. "_En person som aldrig begått ett misstag har aldrig provat

något nytt."

_Albert _Einstein

#4. _Tanken på kriget skrämmer mig.

#5. _I början av #1960-talet körde man bil på vänster sida i _Sverige och man arbetade och gick i skolan på lördagar.

#6. "_Aldrig har så många haft så få att tacka för så mycket."

_Winston _Churchill

#7. "_Först ignorerar de dig, sedan skrattar de åt dig, därefter slåss de mot dig, sedan vinner du."

_Mahatma _Gandhi

#1.

a) _Vilken text är mest positiv?

b) _Vilken text är mest negativ?

c) _Vilka liknar varandra mest?

d) _Vilka är mest olika?

:::: #64 ::::::::::::::::::::::::::::

#1900-talet i korthet
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_År #1912 sjönk ett stort fartyg som var byggt för att kunna transportera människor över _Atlanten. _De körde på ett isberg. _Båten var byggd i _Nordirland och hette _Titanic. _Man trodde att båten var osänkbar.

#64 #199

#1914 började det första världs-
kriget. _Det var oroliga tider och
vid vissa fronter grävdes skytte-
gravar där soldaterna stred med
granater, gevär, bomber och gas.

_År #1921 fick kvinnor rösträtt i
_Sverige. _Vid den här tiden blev
radion ett vanligt sätt att få
information på.

_På #30-talet användes cyklar, tåg
och motorcyklar när man reste.

#1939 började det andra världs-
kriget. _Sveriges grannländer var
indragna i kriget, men _Sverige

försökte att vara neutralt för att inte bli anfallna.

#1945: _När kriget var slut hittade man människor i koncentrationsläger i _Tyskland och _Polen som var sjuka, magra och nära att dö. _Många transporterades till _Sverige för att få sjukvård, mat och vänligt bemötande. _En del stannade kvar i _Sverige.

#1950-talet: _Rockmusiken kom till _Sverige med artister som _Elvis _Presley och det gick att köpa tv-apparater.

#1967: _Sverige gick över till högertrafik och många hade råd att köpa bil.

#1980-talet: _Kärnkraftverk byggdes eftersom industrier och hem började använda så mycket energi. #1980 hölls en folkomröstning om kärnkraft i _Sverige.

#1990-talet: _Allt fler fick tillgång till datorer, _Internet, många tv-kanaler och mobiltelefoner.

=== _Bildbeskrivning ==========

_När fick kvinnor rösträtt i

_Sverige?

==========

:::: #65 ::::::::::::::::::::::::::::

#2. _Studera texten om #1900-talet.

a) _Vilka fakta handlar om att resa?

b) _Vilka fakta handlar om information?

c) _Vilka fakta handlar om demokrati?

d) _Vilka fakta handlar om kultur och nöjen?

#3.

a) (grupp) _Nu ska ni diskutera i grupper i fem minuter om #1900-talet i _Sverige.

_Resonera om följande frågor:

é _Varför flyttade många människor in till städer?

é _Varför utbildade sig fler människor längre, t ex på universitet?

é _Varför blev människor rikare och kunde köpa fler och dyrare saker?

é _Vilken förändring i _Sverige under #1900-talet tycker du var viktigast?

=== _Bildbeskrivning ==========

_Elvis _Presley under en konsert.

_Varför det var lättare att bli världsberömd på #1950-talet än tidigare?

==========

b) _Ge respons till gruppen.

_Höll alla sig till ämnet?

_Fick alla lika mycket tid att prata?

_Lyssnade ni på varandra?

:::: #66 ::::::::::::::::::::::::::::

_Anne _Frank
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Anne _Franks dagbok är världs-
berömd. _Hon levde i _Holland under
det andra världskriget då _Hitlers
soldater krigade i _Europa och
förföljde judar och andra som de
inte tyckte passade in i deras
samhälle.

_När _Tyskland invaderade _Holland
valde _Anne _Franks familj att gömma
sig i en kontorslokal #6 juli #1942.
_Tack vare hjälp från vänner fick de
mat och böcker. _Det var två

familjer som gömde sig tillsammans och de kunde se soldater på gatan och människor som var hungriga och fattiga.

_Anne _Frank växte upp i göm-stället och skrev ner sina tankar och funderingar i en dagbok. _Den #4 augusti #1944 hittade nazisterna familjerna. _Alla skickades till läger och _Anne _Frank dog i mars #1945. _Holland befriades den #5 maj #1945. _Det var bara pappan som överlevde kriget.

_När han hittade _Anne _Franks

dagbok bestämde han sig för att trycka den som en bok. _I dagboken hade _Anne skrivit "_Jag vill fortsätta leva när jag är död".

#4.

a) _Sammanfatta texten med några meningar.

b) _Anne _Frank föddes #12 juni #1929. _Hur gammal var hon när hon gömde sig och när hon dog?

c) _Hur länge höll familjerna sig gömda?

d) _Varför gömde de sig?

e) _Varför är _Anne _Franks dagbok så berömd?

:::: #67 ::::::::::::::::::::::::::::

_Hemligt!

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Klassen ska nu skriva dagbok och berätta om den här dagen. _Efter en tid får du tillbaka dagboken, som din lärare sparat i ett kuvert. _Du kan då läsa den och jämföra hur dina tankar har förändrats under den tiden.

_Fakta om att skriva dagbok

é _Skriv alltid datum längst upp.

é _Många skriver _-_Kära dagbok¡ som rubrik för att de tänker att de talar till en vän som inte skvallrar eller säger emot.

é _Ingen annan får läsa din dagbok utan din tillåtelse. _Den är hemlig och personlig.

é _Det är roligare att läsa om du skriver detaljerat och personligt om det du tycker och tänker.

é _Frågor som kan hjälpa dig att komma igång: _Hur kändes det att vakna i morse? _Känner du oro för något? _Längtar du efter något?

_Vad tycker du illa om? _Vad tycker du om? _Vad har du för drömmar? _Hur är stämningen i klassen?

#5.

a) _Skriv dagboken. _Skriv datum och namn. _Lämna till din lärare.

b) _Vad är det för likheter och skillnader mellan att skriva en dagbok och att skriva en blogg?

_Dags att göra en prognos!

_Du ska snart läsa en sida ur:

_-_Den gyllene stjärnan¡ av _Lois

_Lowry.

é _Vad tror du att den kan handla om?

é _Vilka ord kan du tänkas möta i den boken?

é _Vad säger dig bilden på bokens framsida?

:::: #68 ::::::::::::::::::::::::::::

_Ur _Den gyllene stjärnan av _Lois _Lowry

_Endast _Kirsti var omedveten om den spänning som rådde i rummet. _Hon svängde benen med sina ny-putsade, svarta skor på fötterna och

pladdrade och fnittrade under

måltiden.

"_I kväll får du lägga dig i tid," förklarade hennes mamma när hon var klar med disken. "_Jag lovade dig ju en lång kvällssaga, om kungen och drottningen." _Hon försvann in i sovrummet tillsammans med _Kirsti.

"_Vad är det som pågår?" frågade _Annemarie när hon och _Ellen var ensamma med pappa i vardagsrummet. "_Något är på gång. _Vad handlar det om?"

_Pappa såg besvärad ut. "_Jag

skulle helst vilja att ni inte visste något om allt detta. _Du _Ellen vet ju redan vad det handlar om. _Nu måste vi berätta för _Annemarie."

_Han vände sig mot henne och smekte henne över håret.

"_I synagogan i morse berättade rabbinen för församlingen att nazisterna hade krävt att få en förteckning över alla medlemmarna. _Var de bor, och vad de heter. _Ellens familj finns förstås med på listan, och många fler."

"_Men? _Varför vill de ha deras namn?"

"_De tänker arrestera alla danska judar. _De tänker föra bort dem. _Och det sägs att de tänker göra det i natt."

"_Jag förstår inte. _Föra bort dem?"

_Hennes far skakade på huvudet. "_Vi vet inte vart. _Och vi vet inte riktigt varför. _De kallar det för 'omplacering', och vad det betyder vet vi inte heller riktigt. _Vi vet bara att det är fel och att det är

farligt. _Därför måste vi hjälpa dem."

:::: #69 ::::::::::::::::::::::::::::

#6.

a) _I vilket rum utspelar sig texten?

b) _Vilken byggnad nämns i texten?

c) _Vilka personer nämns?

d) _När på #1900-talet utspelar sig berättelsen?

e) _I vilket land är de?

f) _Hur är stämningen i början? _Vilka ord säger något om stämningen?

#69 #216

g) _Hur gammal tror du att _Kirsti är? _Varför?

h) _Vilka vill ha en förteckning över församlingens medlemmar?

i) _Vilka hotas av att omplaceras?

j) _Varför skriver författaren om detta?

k) _Sammanfatta texten.

l) _Förklara orden arrestera och omplacera.

m) _Tror du att familjen kan hjälpa judarna?

n) _Finns det liknande situationer i _Sverige eller andra länder

idag?

_Dags att göra en prognos!

_Du ska snart läsa en sida ur:

_-_Främmande land¡ av _Rita

_Törnqvist.

é _Vad tror du att den kan handla

om?

é _Vilka ord kan du tänkas möta i

den boken?

é _Vad säger dig bilden på bokens

framsida?

=== _Bildbeskrivning ==========

_En flicka sitter på en brygga en

bit ut i vattnet. _Det är soligt,

hon dinglar med benen och skriver eller målar något i en bok.

==========

:::: #70 ::::::::::::::::::::::::::::

_Ur _Främmande land av _Rita _Törnqvist

_Den där _Monika har åkt hem till _Stockholm. _Det är så skönt att slippa se henne mera och att slippa höra hennes tjatiga röst!

_Hon kunde komma sättande precis när som helst och då bara stod hon och klankade på _Holland. _Som om jag kan hjälpa att jag bor i ett

platt litet land. _Man kan ju inte välja själv var man kommer till världen. _Men hon låtsades alltid som om hon själv hade valt ut _Sverige, som om hon själv hade gjort alla de där skogarna och fjällen. _Och som om jag inte kan något annat än baka platta pannkakor.

_Jag kan ju inte rå för att _Holland inte är lika vackert som _Sverige. _Och förresten så är det inte sant. _Platt är väl inte fulare än bergigt! _Och vi som inte har

några klara sjöar, vi har vårt hav istället. _Och det havet skulle jag inte vilja byta ut mot tusen klara sjöar.

_Och den där _Monika borde man kasta i vågorna någon gång när det stormar ordentligt. _Då skulle hon äntligen upptäcka att det visst finns berg i _Holland.

_Egentligen vill jag säga till _Britt-_Marie att jag aldrig har träffat någon som är så dum som _Monika. _Men det vågar jag inte. _Jag säger bara att jag är glad att

hon är borta.

"_Jag med", säger _Britt-_Marie.

"_Hon förstörde allt det roliga", säger jag.

"_Det gjorde hon", säger _Britt-_Marie.

"_Hon tyckte att hon var mycket viktigare än jag och att det var mycket mera synd om henne", säger jag.

:::: #71 ::::::::::::::::::::::::::::

"_Viktigare är hon inte, men mera synd om henne är det."

"_Varför det?"

"_Hennes lillebror dog för några år sedan."

"_Hennes lillebror? _Under kriget?"

"_Jag tror att det var strax efter kriget."

"_Hur dog han?"

"_Han hade en sjukdom, tror jag. _Till slut tappar man andan."

"_Varför kunde hon inte säga det när hon talade om den där bananen?"

"_Sådana saker säger man inte bara utan vidare."

"_Men varför sa du det inte till

mig? _När du nu visste det?"

"_Jag tycker det är alldeles för sorgligt att prata om", säger _Britt-_Marie.

:::: #72 ::::::::::::::::::::::::::::

#7.

a) _Vilka personer nämns i texten?

b) _I vilket land utspelar sig scenen?

c) _Vilka skillnader nämns mellan _Sverige och _Holland?

d) _Vilka negativa uttryck nämns i texten om _Monika?

e) _Varför vågar berättaren inte berätta om vad hon egentligen tycker om _Monika?

f) _Vad menas med ordet klankade?

g) _Sammanfatta texten.

h) _Samtala gruppvis om vilka likheter och skillnader det finns mellan texterna ur _-_Främmande land¡ och _-_Den gyllene stjärnan¡. _Jämför huvud-personerna, miljöerna, dialogerna, intrigen och språket. _Rita diagram och sammanfatta era kommentarer i dem.

#72 #225

_Huvudpersonerna

_Den gyllene stjärnan: ---

_Främmande land: ---

_Miljöerna

_Den gyllene stjärnan: ---

_Främmande land: ---

_Dialogerna

_Den gyllene stjärnan: ---

_Främmande land: ---

_Intrigen (handlingen)

_Den gyllene stjärnan: ---

_Främmande land: ---

_Språket

_Den gyllene stjärnan: ---

#72 #226

_Främmande land: ---

i) _Ge respons till gruppen. _Höll alla sig till ämnet?

_Fick alla lika mycket tid att prata? _Lyssnade ni på varandra?

:::: #73 ::::::::::::::::::::::::::::

_Sanningen ändras

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ur ett lexikon som heter _Svenskt uppslagsverk från #1932--#1936 års upplaga har vi hämtat olika citat.

"_Flygmaskin, gemensam benämning på en mekanisk, motordriven anordning, förmedelst vilken människan kan hålla sig svävande i

och förflytta sig i luften."

"_Barnbespisning avser att lämna fattiga undernärda skolbarn tillfälle att i skolan erhålla åtminstone ett rikligt mål god och närande föda ..."

"_Hitler, _Adolf, tysk politiker, ledare för det national-socialistiska tyska arbetarpartiet, (f. #1889) f. i _Braunau vid _Inn på österrike-ungerskt område, kom som #13-åring efter föräldrarnas död till _Wien i avsikt att utbilda sig till arkitekt."

#73 #228

"_Ishockey, kanadensiskt spel med klubbor och med trissa av vulkaniserat gummi (puck). _Ishockey infördes i början av #1900-talet till _Europa. (...) _Spelarna äro #6 med #3 reserver; speltiden #2¿.#20 minuter med #10 min. uppehåll. (...) _Banan är inramad av en #20--#25 cm hög brädkant, och spelet äger rum även bakom mållinjen."

#8.

a) (källkritik) _Vilka ord skiljer sig från dagens språk?

b) (källkritik) _Hur skulle man

beskriva uppslagsorden idag?

:::: #74 ::::::::::::::::::::::::::::

_Släktträd
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Dina rötter finns i ett släktträd.

_Se svällpappersbild.

_Dina mor- och farföräldrars

generation:

farmor, farfar

mormor, morfar

_Dina föräldrars generation:

pappa, faster, farbror, fasters

partner

mamma, moster, morbror, morbrors

partner

_Din generation:

jag, syster, bror

kusin, kusin

#9.

a) _Slå upp följande ord i en ordbok och skriv av det viktigaste: generation, stamtavla, släktforska, kyrkoböcker, folkbokföring

b) _Berätta på #30 sekunder vad orden betyder.

c) (grupp) _Berätta för en kompis om din släkt med hjälp av släktträdet.

:::: #75 ::::::::::::::::::::::::::::

_Intervju
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Nu kommer du få chansen att ta reda på mer om din egen släkt under #1900-talet. _Du kan maila, ringa eller prata med en eller flera släktingar.

_Tips på frågor

é _Be om hjälp med att rita ett släktträd.

é _Vilka yrken har varit vanliga i min släkt?

é _Vilka platser har vi ofta bott vid?

é _Har någon utvandrat eller invandrat till _Sverige i min släkt?

é _Berätta om något intressant som hände någon i din släkt på #1900-talet.

é _Be att få titta i ett fotoalbum.

#10.

a) _Skriv ner dina frågor och tänk ut följdfrågor så att du får reda

på så mycket som möjligt.

b) _Anteckna eller spela in intervjun.

c) _Gör en tankekarta med stödord.

d) _Öva dig på att berätta med hjälp av tankekartan.

e) _Fotografera en bild, sak, person eller minne och visa bilden med projektorn.

f) (grupp) _Redovisa för klassen.

g) _Hur gick det att redovisa?

_Vad gjorde du bra?

_Vad kan du göra bättre nästa gång?

#75 #234

:::: #76 ::::::::::::::::::::::::::::

_På biblioteket
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Biblioteket har olika avdelningar och böckerna på biblioteket har avdelningens bokstav tryckt på ryggen.

_Signatur (_Signum) _Huvudavdelning

_A. _Bok- och biblioteksväsende

_B. _Allmänt och blandat

_C. _Religion

_D. _Filosofi och psykologi

_E. _Uppfostran och undervisning

_F. _Språkvetenskap

_G. _Litteraturvetenskap

_H. _Skönlitteratur

_I. _Konst, musik, teater och film

_J. _Arkeologi

_K. _Historia

_L. _Biografi med genealogi

_M. _Etnografi, socialantropologi
och etnologi

_N. _Geografi

_O. _Samhälls- och rättsvetenskap

_P. _Teknik, industri och kommunika-
tioner

_Q. _Ekonomi och näringsväsen

_R. _Idrott, lek och spel

#76 #236

_S. _Militärväsen

_T. _Matematik

_U. _Naturvetenskap

_V. _Medicin

_X. _Musikalier

#11.

a) _Vilken bokstav kan böcker ha som handlar om

a) tennis

b) _Spanien

c) berättelser

d) krig

e) filmer

f) musik

#76 #237

g) uppfinningar

h) sjukdomar

b) _Låna en faktabok om något intressant som hände på #1900-talet. _Sedan ska du läsa den och berätta om boken och innehållet för klassen.

:::: #77 ::::::::::::::::::::::::::::

_Berätta om din faktabok

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Du ska berätta om din faktabok som du lånade på biblioteket. _Till din hjälp har du frågor och för att underlätta ditt berättande kan du göra en tankekarta där du skriver

och ritar så att du vet vad du ska säga.

#12. _Förberedelser:

- é _Vad heter boken och vem har skrivit den?
- é _Berätta vad boken handlar om.
- é _Beskriv framsidan.
- é _Beskriv baksidan.
- é _När är boken tryckt?
- é _Hur många sidor har boken?
- é _Hur gick det till när du lånade den. _Var fanns den? _Hur är bokryggen märkt?

é _Välj ut ett stycke på ca #10 rader som du tycker är intressant. _Träna på att läsa det högt.

é _Berätta om ett foto eller en illustration som du tycker är bra och lärorik. _Motivera.

é _Välj någon fakta från boken och sök efter samma fakta på internet. _Jämför. _Stämmer faktan?

é _Berätta om tre typiska fackord som boken innehåller. _Slå upp orden så att du kan sätta in orden i meningar och förklara

vad de betyder.

_Redovisning:

é _Läs #10 rader högt ur boken så att dina kompisar får ett smakprov av boken.

é _Håll ditt föredrag.

_Respons:

é _Låt kamraterna ställa frågor till dig.

é _Be kamraterna om ett tips på något som var bra i ditt föredrag.

é _Be om ett tips på något du kan utveckla och förbättra till nästa gång du håller ett föredrag.

_Utvärdering:

é _Hur gick det att redovisa?

é _Vad är du nöjd med?

é _Vad vill du göra bättre nästa gång?

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym sex av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav.

_Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym sex

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

#1900-talet (forts.) (#78) ..... #243

_Språk (#82) ..... #257

#1900-talet (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Tendenser i tiden
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Jägarstenålder, bondestenålder, bronsålder och järnålder är olika tidsperioder för länge sedan. _Men vad ska vi kalla #1900-talet nu efteråt?

é _Är det oljetiden eftersom vi använde så mycket olja till olika saker?

é _Blir det stadsåldern eftersom så många människor flyttade från landsbygden till städer?

é _Kommer perioden att kallas för konsumtionsåldern eftersom vi handlade så många varor och tjänster?

é _Blir det atomåldern eftersom vi uppfann atombomber och kärnkraftverk?

é _Är medieåldern ett bra namn, eftersom informationen spreds så snabbt med telefon, radio och tv?

#78 #244

é _Eller blir det krigstiden efter-
som det fanns så många vapen och
så många krig?

é _Kan medicinåldern passa in efter
som man kunde bota så många sjuk-
domar?

é _Passar fabriksperioden in efter-
som många industrier producerade
varor av råvaror?

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Varför har vi olika modestilar?

_Bildbeskrivning

_Tre olika modestilar:

é #1920-talet: _En kvinna i knälång klänning med låg midja och raka linjer. _För kvinnan var idealet denna tidsperiod en slank och pojkaktig figur.

é #1960-talet: _Här var abstrakta mönster och starka färger populärt mode. _På bilden håller ett par håller om varandra. _Hon har en kort mönstrad klänning och långt rakt hår. _Han har uppknäppt skjorta knuten framtill i midjan. _De mönstrade byxorna är låga och hålls uppe

av ett skärp med ett stort spänne fram.

é #1980-talet: _Tre ungdomar med individualistiskt stort hår, tuppkam med olika färger. _Halsband, axelvaddar, pants och skinnjackor. _Att blanda olika klädstilar och accessoarer gav stilen.

==========

#13.

a) _Vilket alternativ tycker du passar sämst? _Motivera.

#78 #247

b) _Vilket alternativ tycker du passar bäst? _Motivera.

:::: #79 ::::::::::::::::::::::::::::

#14.

a) _Titta på alla foton i temat igen. _Välj ett foto i temat som du tycker passar bäst till rubriken #1900-talet. _Beskriv fotot med tre meningar.

b) _Titta på alla illustrationer i temat igen. _Välj en illustration i temat som du tycker passar bäst till rubriken #1900-talet. _Beskriv bilden med tre meningar.

#79 #248

_Förklara varför bild och text passar ihop.

c) _Granska kritiskt hur män och kvinnor framställs i temat #1900-talet. _Är det flest män eller kvinnor på bilderna? _Hur framställs kvinnorna jämfört med männen med tanke på olika aktiviteter?

d) _Vilken bildtext tycker du är bäst? _Motivera.

e) _Förr var ett foto ett bevis på att något hade hänt.

_Hur kan man ändra i fotografier

idag?

f) _Rita en bild på fem minuter som illustrerar dina tankar om #2000-talet. _Skriv en bildtext.

:::: #80 ::::::::::::::::::::::::::::

_Variera ditt språk

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ibland är det bra att skriva korta meningar och ibland är det bra med långa. _Oftast blir det bäst om man har både och. _När du skriver ska du variera språket så att det inte blir tjatigt.

_På semestern åkte vi till havet. _Där badade vi i vattnet. _Sedan tog

vi bilen till _Göteborg. _Där åt vi lunch. _Sedan handlade vi i ett varuhus. _Sedan satt vi i en park och såg på alla människorna. _De var annorlunda klädda och pratade konstigt. _Sedan åkte vi hem.

#15.

a) _Hur märks det på innehållet att texten är gammal?

b) _Vilket ord upprepas?

c) _Din uppgift är att förbättra och förlänga texten.

_Ersättningsord till sedan:

#80 #251

under tiden

samtidigt

efter

så småningom

efter ett tag

först

senare

omedelbart

därefter

medan

före

därefter

snart

tidigare

slutligen

för det första

avslutningsvis

_När du skriver texten ska du

tänka på:

é _Undvik upprepningar.

é _Dela upp texten i stycken.

é _Berätta mer.

d) _Utvärdering

_Hur gick det att förbättra

texten?

:::: #81 ::::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_Så här kan man ge _.respons till gruppen:

é _Höll alla sig till ämnet?

é _Fick alla lika mycket tid att prata?

é _Lyssnade ni på varandra?

_-_Anne _Frank¡ växte upp i gömstället och skrev ner sina tankar och funderingar i en dagbok.

_Ibland är det bra att skriva korta meningar och ibland är det bra med långa. _Oftast blir det bäst om

man har både och. _När du skriver ska du _-variera språket¡ så att det inte blir tjatigt.

_._Biblioteket har olika avdelningar och böckerna på biblioteket har bokstaven tryckt på ryggen.

_Frågor vid en _.utvärdering av en redovisning:

é _Hur gick det att redovisa?

é _Vad gjorde du bra?

é _Vad kan du göra bättre nästa gång?

_._Bildtexter vill locka tittaren

att studera och analysera bilden noga.

_Text kan förstärkas med foton eller illustrationer.

_Foton kan ändras och bearbetas i datorprogram.

_._Källkritik betyder att man är kritisk till det som sägs och visas.

_Språk
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Det som gör oss till människor är bland annat att vi har ett språk och att vi kan minnas, uppleva nuet och planera för framtiden. _Språket hjälper oss att förstå oss själva och andra. _Vi kan kommunicera och för det behövs ett gemensamt språk.

_Alla människor har rätt till sitt språk. _Har du märkt hur svårt det är att uttrycka dina känslor och tankar på ett annat språk än ditt

modersmål som du haft med dig hela livet? _Ta hand om dina språk och lär dig ord och uttryck som underlättar kontakten med texter och andra människor. _Vi behöver språket för att möta varandra.

_Hej: _Ahoj, _Bonjour, _Ciao, _Hei, _Hello, _Hi, _Hola, _Jambo, _Kaabo, _Kaixo, _Kumusta, _Labas, _Merhaba, _Ndewo, _Oi, _Ola, _Pozdraw, _Salut, _Salve, _Sannu, _Sawubona, _Sveiki, _Szia, _Witam.

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é kunna läsa olika typer av texter

é kunna förstå och använda ämnes-
specifika ord och begrepp

é kunna granska en hemsida
källkritiskt

_Samtala

é kunna samtala om ett ämne

é kunna jämföra olika språk

é kunna förstå och använda ämnes-
specifika ord och begrepp

#82 #259

_Skriva

é kunna skriva gestaltande beskrivningar (miljöbeskrivningar)

é kunna bearbeta texter

é kunna använda regler för språk-riktighet

é kunna förstå och använda ämnes-specifika ord och begrepp

:::: #83 ::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

#1. _När jag var liten kunde jag inte prata tydligt. _Jag fick gå hos en talpedagog och träna mig på

att göra olika ljud. _Hon visade hur jag skulle göra med käken och tungan för att det skulle låta bra.

#2. _Jag har flyttat till en ny skola och trivs bra. _Väldigt bra! _Men i början fnissade många bakom ryggen för att jag hade en annan dialekt. _Jag ändrade mig snabbt och härmade de andra, men när jag träffar mina gamla kompisar tycker de att jag pratar konstigt nu!

#3. _En gång när jag var vid en pool i _Turkiet kom jag bort från

min familj och ingen förstod mig när jag bad om hjälp. _Det var fruktansvärt innan min syster hittade mig!

#4. _En sommar vid kusten blev jag kompis med en kille från _Norge. _Efter en vecka förstod vi varandra och mina föräldrar skojade med mig för att jag pratade halvnorska!

#5. _När jag tjuvlyssnade på holländare kunde jag nästan förstå vad de sa och vad de pratade om. _Kroppen och ansiktet säger också

en del av vad man säger.

#6. _När jag anställer folk frågar jag alltid efter vilka språk de kan för jag har märkt att företaget har nytta av människor som kan olika språk.

#1.

a) _Vilken text tycker du passar bäst till temat? _Motivera.

b) _Vilka kommentarer är det säkert vuxna som sagt? _Motivera.

c) (grupp) _På hur många språk i er klass kan ni säga: -- _Det är roligt att kunna olika språk!

:::: #84 ::::::::::::::::::::::::::::

_Rorövovarorsospoproråkoketot
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kokalollole äror enon kokarorakok-
totäror i enon avov _Asostotrorirdod
_Lolinondodgogrorenonsos
boböcockokeror. _Dodetot äror enon
dodecockokarore sosomom hohetoteror
_Momäsostoterordodetotekoktotivove-
non _Kokalollole _Boblolomomkokvovi-
sostot. _Dode hoharor etottot
hohemomloligogtot sospoproråkok.

#2. _Kan du inte läsa texten? _Då
ska du få lite ledtrådar. _Läs en

ledtråd åt gången och studera texten noga. _Det finns ett system som du ska komma på.

"_Hohejoj"

"_Hohejojdodå"

_Ledtråd #1: _Om du kan lista ut ett ord så blir det lättare att hitta mönstret. _Språket heter rövarspråket.

_Ledtråd #2: _Leta i texten efter någon bokstav som finns väldigt ofta.

_Ledtråd #3: _Vokalerna ändras inte i språket.

#84 #265

_Ledtråd #4: _Konsonanterna dubbleras och det blir ett o emellan. _Hohejoj

_Ledtråd #5: _Det är lättare att säga och skriva än att höra och att läsa det. _Skriv ditt namn på rövarspråket.

_Vokalerna: a o u å e i y ä ö

_Konsonanterna: b c d f g h j k l m n p q r s t v w x z

:::: #85 ::::::::::::::::::::::::::::

_Deras böcker lever kvar
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Katarina _Taikon (#1932--#1995)

_Katarina _Taikon har skrivit flera böcker om den romska flickan _Katitzi och hennes upplevelser i _Sverige på #1940-talet. _Böckerna är delvis självbiografiska och författaren ville skildra utanför-skapet och kampen för utbildning och lika rättigheter.

_Tove _Jansson (#1914--#2001)

_Tove _Jansson är en finsk

författare. _Hon har skrivit böckerna om _Mumindalen. _Mumindalen är en plats där _Muminfamiljen bor med sina vänner. _De råkar ut för olika katastrofer och äventyr. _Några av karaktärerna är _Mumin-mamman, _Muminpappan, _Mumintrollet, _Snusmumriken och _Sniff. _Böckerna har blivit tecknade filmer och muminrösterna har en finlandssvensk dialekt.

__HC _Andersen (#1805--#1875)

__HC _Andersen levde i _Danmark. _Han skrev sagor för barn. _Han blev

berömd i hela _Europa. _I sagan om den fula ankungen beskriver han sitt eget liv. _Andra berömda sagor är _-_Den lilla flickan med svavel-stickorna, _John _Blund, _Kejsarens nya kläder¡ och _-_Prinsessan på ärten¡.

_Bröderna _Grimm

_Bröderna _Grimm levde i _Tyskland i början på #1800-talet och skrev ner sagor som de hörde. _Berömda titlar är _-_Snövit, _Törnrosa, _Askungen, _Hans och _Greta, _Bord duka dig, _Rödluvan¡ och

_._Rapunsel. _Sagorna var först nedtecknade för vuxna läsare.

#3.

a) _Vilka av författarna är mest lika varandra? _Vilka är mest olika? _Motivera.

b) _Många barnfilmer, datorspel eller tv-serier använder klassiska barnböcker och gör om dem. _Varför gör de det?

c) _Vilka filmer, datorspel eller tv-serier har du sett som är gjorda utifrån böcker av författarna ovan?

#85 #270

:::: #86 ::::::::::::::::::::::::::::

_Engelska och svenska -- likheter

och skillnader

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Sverige är ett litet land med få

invånare och därför måste vi lära

oss flera språk så att vi kan

kommunicera med andra människor.

_Det är genom kulturen och nöjen vi

ofta kommer i kontakt med engelskan.

_Vi lyssnar på engelskspråkig musik,

ser på filmer och tv-program där man

talar engelska. _Vårt land har många

kontakter med _Storbritannien och

__USA och det är därför engelskan

ofta är det andra språket vi lär oss. _Andra små länder blir beroende av andra språk som ryska eller kinesiska.

_Vi har nytta av engelskan och andra språk i många olika samman-hang:

é _Vi kan samtala med människor som pratar ett annat språk, i _Sverige eller utomlands.

é _Vi kan samarbeta med andra länder och till exempel köpa och sälja varor.

é _Vi kan studera på ett annat

  språk, eftersom all litteratur

  inte översätts till svenska.

_Tre olikheter mellan det engelska

och svenska språket

  _Ordföljd -- _När du översätter

engelska till svenska får du ibland

ändra ordföljden.

  _In the morning _I go to school.

    _På morgonen går jag till

  skolan.

  _Stor bokstav -- _Nya meningar och

namn på personer och platser har

alltid stor bokstav så att det

viktiga märks. _I engelskan har veckodagar, månader, språk och ordet jag alltid stor bokstav.

_I was born in _January on a _Friday and _I speak _English.

_Jag föddes i januari på en fredag och jag talar svenska.

_Särskrivning -- _I svenskan sätter vi ofta ihop ord till samman-satta ord för att öka förståelsen. _I engelskan sätts inte orden ihop utan är uppdelade men står intill varandra.

trafikpolis traffic police

#86 #274

:::: #87 ::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Kartan visar engelskspråkiga länder i världen.

_Bildbeskrivning

_En världskarta visar engelskspråkiga länder i världen.

_I __USA, _Kanada, _Storbritannien, _Irland, _Australien och _Nya _Zeeland är engelska officiellt språk.

_I många länder i _Afrika, _Indien och _Asien är engelska

#87 #275

officiellt språk men inte främsta

språk.

==========

-- _Jag tycker engelska är roligt!

_När jag hade varit i _England i

cirka två veckor var det jätte-

jobbigt att prata svenska igen, för

jag växlade automatiskt till

engelska. _Nu när jag pratar

engelska tänker jag alltid på min

resa till _England.

#4.

a) _När brukar du höra engelska?

b) _Träna dig på att återberätta

#87 #276

innehållet i texten. _Du får skriva upp #10 stödord!

c) (grupp) _Varför pratar man engelska i just dessa delar av världen?

:::: #88 ::::::::::::::::::::::::::::

_Känner du igen språken?

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#5.

a) _Vilka är språken? _Facit finns längst ner på sidan.

é isländska

é norska

é svenska

é danska

é finska

#1. _Ikke gå på gresset!

_Forbudt å spise iskrem.

#2. _Ikke gå på gr^äs!

_Forbudt at spise is.

#3. _Ekki ganga ^a grasinu!

_Banna^d a^d bor^da ^is

#4. _Älä kävele nurmikolla!

_Kielletty syödä jäätelöä.

#5. _Gå inte på gräset!

_Förbjudet att äta glass.

#5.

b) _Vilka språk liknar varandra mest?

#88 #278

c) _Varför är de lika?

d) _Vilka språk är mest olika?

e) _Varför är de olika?

_Facit:

#1. norska

#2. danska

#3. isländska

#4. finska

#5. svenska

:::: #89 ::::::::::::::::::::::::::::

_Särskrivning
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#6. _Läs meningarna och skriv dem rätt. _Ett tips är att testa med

en enda tydlig betoning på det sammansatta ordet.

a) _En mörk hårig sjuk sköterska gjorde en syn under sökning.

b) _De sålde får päls vantar och barn under kläder.

c) _Vi lagade djup fryst kyckling lever med kul potatis.

d) _Det är jätte gott med ren korv och mjuk glass.

e) _Håll platsen flyttad stod det på väg skylten.

f) _Bagaren visade fram fötterna och gjorde skum tomtar i stor bak.

#89 #280

g) _Vi fick bland saft och små kakor.

h) _Hand tvättas inte utan gå till matt service.

i) _Billiga barn cyklar köpes av tre barns familj.

j) _Under säng över kastet låg en gift orm.

#89 #281

:::: #90 ::::::::::::::::::::::::::::

_Moderna språk -- vilket väljer du?
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_På våren i årskurs #5 eller #6 väljer de flesta elever ett nytt språk att studera utöver svenskan och engelskan. _Ämnet kallas för _-moderna språk¡.

_I de flesta skolor väljer eleverna mellan spanska, tyska och franska.

_Spanska talas i _Spanien och i nästan hela _Mellan- och _Syd-amerika.

_Tyska talas i vårt grannland

_Tyskland och i _Österrike.

_Tyskland är en av _Sveriges största handelspartners.

_Franska talas i _Frankrike och i andra länder där _Frankrike har haft kolonier.

"_Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. _Att ha kunskaper i flera språk kan ge nya perspektiv på omvärlden, ökade möjligheter till kontakter och större förståelse för olika sätt att leva. _Kunskaper i flera språk ökar också individens

möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv."

_Ur _Lgr #11, kursplanerna i _Moderna språk för grundskolan www.skolverket.se

#7. _Hur märker man att texten i kursplanen vänder sig till vuxna mottagare?

#8.

a) _Vilka är språken i tabellen? _Rätta med hjälp av en översättningssida på _Internet.

_Färg på olika språk:

gul, amarillo, jaune, gelb

röd, rojo, rouge, rot

blå, azul, bleu, blau

b) _Vilka likheter och skillnader ser du mellan de olika språken i tabellen?

c) _Hur tror du man lär sig ett nytt språk?

d) _Vad påverkar dig när du väljer ditt moderna språk? _Motivera.

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym sju av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym sju

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

_Språk (forts.) (#91) ..... #286

_Sport och fritid (#98) ..... #312

:::: #91 ::::::::::::::::::::::::::::

_Språk (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Nya ord i ditt ordförråd
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Det är bland annat när du läser böcker som du möter nya ord och uttryck från olika miljöer och situationer. _Du lär dig bäst att förstå nya ord i ett sammanhang. _Det vanligaste är att du gissar eller hoppar över ett nytt ord. _Det bästa är att stanna upp och läsa om ordet och försöka förstå med hjälp av sammanhanget. _Känner du till

något annat ord som liknar det? _Finns det delar av ordet som du förstår?

_När du lär dig ett nytt språk i skolan så jobbar du på ett annat sätt än när du lärde dig ditt modersmål. _Du går på lektioner där du läser, skriver, lyssnar och samtalar på ett annat språk. _Ibland översätter du till ditt modersmål och analyserar ord, uttryck och meningar.

_Många elever pluggar ord eller glosor med hjälp av glosprogram på

_Internet. _Fortfarande lär du dig de flesta nya orden i ett samman-hang, det vill säga när du läser och lyssnar, skriver och pratar på det nya språket.

_Strategier för ordförståelse

_När du möter ord som är svåra att förstå kan du välja olika strategier:

é _Du kan djupläsa och klura ut betydelsen av sammanhanget.

é _Du kan fråga någon.

é _Du kan slå upp det i en ordlista.

é _Du kan söka på _Internet.

_Hur brukar du göra?

#9. _Vilka kunskaper tycker du är viktigast för att förstå ett ord?

é _Du ska kunna uttala det.

é _Du ska kunna stava till det.

é _Du ska kunna läsa det.

é _Du ska kunna skriva det.

é _Du ska kunna sätta in det i en mening så att man förstår ordets betydelse.

é _Du ska kunna förstå ordet när du möter det i en text eller hör det.

:::: #92 ::::::::::::::::::::::::::::
#92 #289

| _Institutet för språk och
|
| folkminnens hemsida.
|
| www.sprakochfolkminnen.se
|
| _Institutet för språk och
|
| folkminnen samlar in, bevarar och
|
| forskar om dialekter, ortnamn,
|
| personnamn och folkminnen. _Vi
|
| arbetar också med språkvård och
|
| språkpolitik. _Vår uppgift är att
|
| levandegöra och sprida vår
|
| kunskap samt att ge råd i språk-
|
| frågor.

_Källa: www.sprakochfolkminnen.se

#10. _Undersök hemsidan tillsammans
#92 #290

i klassen.

a) (grupp) _Vad tror ni att hem-
sidan handlar om och innehåller?

b) (grupp) _Vilka kan ha nytta av
hemsidan (målgrupp)?

c) (grupp) _Vilka fördelar har
hemsidan?

d) (grupp) _Vilka förbättringar
kan de göra?

e) (grupp) _Hur trovärdig är
hemsidan som en källa?

#11. _Sverige har fem nationella
minoritetsspråk som har vissa
rättigheter i _Sverige. _Undersök

nu _Sveriges minoritetsspråk med hjälp av samma hemsida. _Läs om språken på hemsidan och gör sedan uppgifterna.

é samiska

é jiddisch

é romani chib

é finska

é meänkieli

a) _Vilka språk är det här? _Läs texterna på nästa sida och lägg till ord så att det passar. _Du kan rätta på s. #94 eller studera _Språkrådets hemsida.

b) _Anteckna tre stödord till varje minoritetsspråk och träna dig på att berätta.

c) (grupp) _Berätta för kompisar eller för klassen.

:::: #93 ::::::::::::::::::::::::::::

_Språk #1

_Omkring #4000 svenskar talar och förstår i dag ---(#1) i olika utsträckning. _För många ---(#2) talande i _Sverige är det inte förstaspråk, men starkt förknippat med familjeliv och judisk kultur. _Det används bland släkt och vänner

och i samband med förenings- och kulturaktiviteter.

_Språk #2

---(#3) talas främst i sex kommuner i norra _Sverige, de egentliga _Tornedalskommunerna _Haparanda, _Övertorneå och _Pajala samt _Kiruna, _Gällivare och _Kalix. _Antalet talare i dessa kommuner brukar uppskattas till #25 #000 -- #60 #000. _För hela _Sverige kan antalet uppskattas till cirka #75 #000.

_Språk #3

---(#4) talas i de norra delarna av _Norge, _Sverige och _Finland samt i _Ryssland på _Kolahalvön. _Av de uppskattningsvis #70 #000 ---(#5) som finns i hela området talar inte alla ---(#6). _Man räknar med att ungefär #20 #000 gör det, och de flesta talar nordsamiska. _I _Sverige talas det av ca #6000 personer.

_Språk #4

_Åtminstone sedan #1500-talet har ---(#7) bott i _Sverige och talat ---(#8). _I dag används det av ca #40 #000 talare. _Språket har bidragit till att man kunnat lokalisera romernas ursprung till området _Punjab i dagens _Indien och _Pakistan. _Enligt historikerna flydde romerna sitt ursprungsland på grund av krig. _Många olika romska grupper blev under århundraden tvungna att vandra omkring mellan olika områden och länder, i riktning

mot _Europa.

_Språk #5

---(#9) har använts i _Sverige i minst #800 år. _När _Sverige och _Finland tillhörde samma rike var _Stockholm, _Mälardalen, _Värmland, _Dalarna och _Tornedalen de områden där ---(#10) var mest utbredd. _Efter andra världskriget har stora finska befolkningsgrupper bildats i storstäderna och på industriorter i södra och mellersta _Sverige. _Även _Norrbotten har en betydande finsk-språkig befolkning. _I dag talar ca

#300 #000 personer i _Sverige finska.

:::: #94 ::::::::::::::::::::::::::::

_Olika ordklasser
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Vi sorterar ord i olika grupper efter hur de används och vad de betyder. _Sedan kan man böja många av orden så att de passar in i meningarna.

_Substantiv är ord för saker, människor, djur, platser och egenskaper.

singular: ett språk

plural: flera språk

obestämd form: ett språk

bestämd form: det språket

_Verb är ord som talar om vad någon gör eller vad som händer.

att prata: infinitiv används när du slår upp det i ordlistan.

pratar: presens är nu.

pratade: preteritum används när det hände förut, till exempel igår.

_Adjektiv är ord som beskriver substantiv.

glad, gladare, gladast

intresserad, mer intresserad, mest intresserad

_Pronomen är ord som används istället för substantiv.

jag, du, han, hon, det, det, vi, ni, de

mig, dig, honom, henne, den, det, oss, er, dem

mitt, ditt, hans, hennes, dess, sin, vårt, ert, deras

_Facit: _Språken är

#1. jiddisch,

#2. meänkieli,

#3. samiska,

#4. romska och

#5. finska.

#12. _Ta ut ordklasserna i meningarna tillsammans.

a) (grupp) _Hon gillade mina gula tulpaner.

b) (grupp) _Hästen åt deras gröna gräs.

:::: #95 ::::::::::::::::::::::::::::

_Konjunktioner är små ord som binder ihop ord eller satser: och fast men eller för

_De pratar och jag lyssnar.

_Prepositioner är ord som används för att ange läge, riktning eller tid: bredvid bakom till från före

efter

_Räkneord är ord som kan skrivas

både med siffror och bokstäver: en

två tre fyra

första andra tredje fjärde

_Interjektioner är ord som

uttrycker känslor: usch djävlar

tuuuut hej hejdå

#13. _Ta ut ordklasserna i

meningarna tillsammans.

a) (grupp) _Den starka känslan

försvann mellan oss.

b) (grupp) _De tre starka tjejerna

bakom dem är mina systrar.

c) (grupp) _Pucken träffade honom på smalbenet och den studsade mot sargen.

d) (grupp) _Den arga hunden attackerade henne vid den tredje lyktstolpen och hon skrek: -- _Aaaaj!

:::: #96 ::::::::::::::::::::::::::::

_Skriva gestaltande
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_För att texten ska bli levande och för att vi ska få bilder av till exempel en plats när vi läser behöver författaren hjälpa den som läser med ledtrådar. _Det blir mer

levande att skriva "grillukten var mycket stark" än att skriva "de grillade". _Här har några elever beskrivit olika platser. _Kan du se dem framför dig när du läser? _Läs noggrant.

_Grillukten var mycket stark och på håll kunde man se en grå dimma fastän klockan var sex och solen värmde. _Människor kom och gick i _Foppatofflor och de hade handdukar virade runt kroppen. _Några turister hade cyklar, kanot och en vind-surfingbräda på taket. _Barnen åkte

sparkcykel på asfalten mellan gräs-
tomterna.

_Samir, #11 år

_Lukten är giftig fastän den nästan luktar gott. _Bilarna kör fram och stannar, föraren går ur och de flesta använder ett kort. _Munstycket brummar till när pumpen går igång. _Inne i butiken luktar det korv och kanelbulle.

_Rebecka, #12 år

#14.

a) _Vilka platser beskrivs?

b) _Vilka ord eller uttryck får dig att tro det?

c) _Har du varit med om något liknande?

d) _Skriv en egen miljö-beskrivning.

#1. _Tänk ut en miljö.

#2. _Skriv upp fem ord och begrepp som är typiska för din miljö.

#3. _Skriv om hur det är på platsen med dina ord utan att

berätta var din miljö är.

#4. (grupp) _Läs upp texten för en kompis.

#5. (grupp) _Låt din kompis gissa vilken plats du skrivit om.

:::: #97 ::::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_Vokalerna: a o u å e i y ä ö

_Konsonanterna i alfabetet: b c d f g h j k l m n p q r s t v w x z

_Ordföljd -- _När du översätter engelska till svenska får du ibland ändra ordföljden.

_Stor bokstav -- _Nya meningar och

namn på personer och platser har alltid stor bokstav så att det viktiga märks. _I engelskan har dessutom veckodagar, månader, språk och ordet jag (_I) alltid stor bokstav.

_Särskrivning -- _I svenskan sätter vi ofta ihop ord till samman-satta ord för att öka förståelsen. _I engelskan sätts inte orden ihop utan är uppdelade men står intill varandra.

_Med djupläsning menas att du läser om meningarna flera gånger och

försöker förstå ords betydelse och vad texten handlar om.

_De nordiska språken är danska, norska, finska, isländska och färöiska. _Sverige har fem nationella _.minoritetsspråk som har vissa rättigheter i _Sverige.

_Substantiv är ord för saker, människor, djur, platser, egenskaper.

_Verb är ord som talar om vad någon gör eller vad som händer.

_Adjektiv är ord som beskriver substantiv.

_Pronomen är ord som används istället för substantiv.

_Konjunktioner är små ord som binder ihop ord eller satser.

_Prepositioner är ord som används för att ange läge, riktning eller tid.

_Räkneord är ord som kan skrivas både med siffror och bokstäver.

_Interjektioner är ord som uttrycker känslor, till exempel _._Aj!

_Att skriva gestaltande innebär att man skriver målande, så att

läsaren får bilder i huvudet när hon eller han läser. _Det fungerar bra att använda när man till exempel skriver miljöbeskrivningar.

#97 #311

:::: #98 ::::::::::::::::::::::::::::

_Sport och fritid
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Att leka är fantastiskt. _Frågan är bara varför det måste vara så allvarligt att sporta för en del att det uppstår konflikter. _Det gäller både spelare och publik. _För en del barn blir matchen så viktig att det känns som ett arbete. _Det bästa är när man får ansträngа sig tillsammans med andra och glömmer bort vad man gör. _Man leker!

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é kunna läsa text med flyt.

é kunna använda olika lässtrategier.

é kunna värdera olika källor.

_Skriva

é kunna samla information från olika
  källor.

é kunna skriva en faktatext.

é kunna skriva en instruerande text.

é kunna skriva en recension.

#98 #313

_Samtala

é kunna redovisa åsikter om texter.

é kunna samtala i grupp om en text.

:::: #99 ::::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

#1. _Jag älskar att rita. _Jag kan sitta i timmar och rita figurer. _Då glömmer jag bort tiden och allt jag egentligen ska göra. _När pappa berömmer mig och frågar om bilderna känns det extra bra.

#2. _Min granne är #14 år och brukar passa mig ibland. _Då vill hon att vi ska leka med mina

_Barbiedockor. _Jag fattar att hon tycker att det är mysigt, men det skulle hon aldrig erkänna.

#3. _Vi har haft en domare som gjorde alla osäkra. _Han blåste jättehårt i pipan och såg skitarg ut. _Ena gången vi gjorde något hände inget men nästa blev det utvisning. _Vi fattade inget!

#4. _När jag bröt armen kunde jag inte vara med på träningar på fyra veckor. _Då började jag spela teater med några kompisar. _Det var bara vi och ingen vuxen som sa

till oss vad vi skulle göra.

_Skönt!

#5. _Jag fick en läxa som tog hela eftermiddagen en gång, bara för att jag inte fattade. _Till slut fick vi åka till min moster som hjälpte mig och hon fick nästan säga vad jag skulle skriva. _Detta var min fritid den dagen!

#6. _Jag kan se när min tränare inte är nöjd med mig när vi har match. _Då tittar han upp mot himlen och snurrar runt ett varv. _Bara för att jag missar en

passning!

#1.

a) _Vilka texter är negativa till något?

b) _Vilka texter är positiva?

c) _Vad menas med fritid?

d) _Skriv ner vad du gjorde igår på all ledig tid från skolan. _Skriv ner klockslag och vad du gjorde.

e) (grupp) _Berätta för kompisar om vad du gjorde igår.

:::: #100 :::::::::::::::::::::::::::
#100 #317

_Vinnare eller förlorare?
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Lag #1

_När vi vann matchen i torsdags så kändes det konstigt. _Vi vann med #5--#0.

_Det började egentligen på parkeringen när vi kom dit. _Då började några i mitt lag att reta motståndarna. _De sa helt enkelt taskiga saker. _Riktigt taskiga saker!

_Precis när matchen började så fälldes deras bäste spelare så att vi fick varning. _Det märktes att

våra motståndare inte ville möta oss, de tyckte inte det var roligt att spela fotboll. _De hade hellre varit någon annanstans.

_Lag #2

_Vi förlorade med #5--#0 mot världens konstigaste lag. _De var ojusta och hade som taktik att retas.

_I vårt lag brukar vi ha roligt och skratta mycket, men samtidigt brukar vi spela bra fotboll. _Vår styrka är att vi springer mycket och kan passa. _Den här gången ville vi

inte spela mer och det visade vi.

_Våra tränare pratade med oss efteråt och de berömde oss för att vi inte gav igen med samma mynt, utan att vi försökte spela fotboll. _Det är kul att vinna, men inte till vilket pris som helst.

#2.

a) _Vilket lag tycker du var vinnare i matchen?

b) _Hur påverkas man av att några i ett lag bryter mot regler? _Om det är i det egna laget? _Om det är i motståndarlaget?

c) _Hur kunde de vuxna ha gjort matchen bättre?

d) _Hur kunde spelarna ha gjort annorlunda?

:::: #101 ::::::::::::::::::::::::::::

_Fakta om fritidsintressen
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ===============

_En tjej åker skateboard i en stor ramp.

==
#101 #321

#3. _Skriv om ett fritidsintresse.

_Frågor som hjälper dig att beskriva ditt intresse.

é _Vad går det ut på?

é _Vilka regler finns?

é _Vilka kostnader?

é _Vilken utrustning behövs?

é _Vilka risker finns det?

é _Vilka positiva effekter finns det?

a) (källkritik) _Sök information i olika källor:

é leta i böcker

é gör en intervju

é sök på _Internet.

b) _Sammanställ informationen till en kort faktatext. _När texten är färdig ska du vara beredd på att berätta om hur det gick att använda de olika källorna.

c) _Använd en illustration som hjälper dig att beskriva ditt intresse. _Du kan rita själv, kopiera eller skriva ut en bild.

d) (källkritik) _Utvärdera fördelar och nackdelar med olika källor.

_Hur gick det att använda

böcker?

_Hur gick det att göra en intervju?

_Hur gick det att använda _Internet?

=== _Bildbeskrivning ==========

_En tecknad bild visar olika saker som hör till olika intressen du kan ha. _En tennisracket, schack-pjäser, en bok, en moped och en gitarr.

==========

#101 #324

:::: #102 ::::::::::::::::::::::::::

_I stallet
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ===============

_En häst, ett träns, en sadel och sadelgjord, en stigbygel, en hovkrats och en ryktborste.

==

_Torsdagar är absolut min favorit-dag.

_Klockan tre på torsdags-eftermiddagar åker jag ut till stallet. _Oftast är jag lite nervös för att veta vilken häst jag kommer att få rida.

_När jag kommer dit är mina kompisar oftast där. _Så fort jag kan öppnar jag pärmen och läser vilket hästnamn som står bredvid mitt namn. _Just idag stod det _Lady. _Jippi! _Lady är min favorit-ponny. _En liten, svart och lite sur ponny som jag fullkomligt älskar att rida och pyssla med.

_Inne i pärmen sitter också en liten orange lapp där _Rebecca, vår ridlärare, har ritat upp banan som vi ska hoppa. _Alltså står det hoppning på schemat för dagens

lektion. _Hoppning är jätteroligt men jag tycker mer om att rida dressyr.

_Tio över tre börjar jag rykta _Lady. _Det är vår ute vilket leder till leriga hagar, och leriga hagar betyder oftast lerig häst. _Därför börjar jag med piggborsten, en hård plastborste som är perfekt för att få bort leran. _När den värsta leran är borta går jag över till rot-borsten, ryktborsten med skrapan, mankammen och hovkratsen.

_Emmy, min kompis säger till mig

att det är dags att bygga banan och hindren. _Vi knackar på ridhusdörren för att vara säkra på att ingen privathäst rider därinne. _Banan ser rolig ut. _Den består av totalt sex hinder.

_Efter att vi byggt så sadlar och tränsar vi. _När alla är klara går vi in igen till ridhuset för att göra klart för uppsittning. _Innan vi sitter upp måste vi ju dra sadel-gjorden, remmen som håller fast sadeln. _Vi ändrar också våra stig-byglar så att de passar ryttarens

längd.

_Alla är uppe och är ute på fyrkantspåret som går utmed

väggen. _Vi skrittar, det vill säga att hästen går i cirka #10--#15 min. _Efter det kan vi börja trava. _I början av varje ridpass rider vi alltid fram. _Framridningen är precis som uppvärmning i vilken annan sport som helst. _Äntligen är både hästarna och ryttarna upp-värmda, dags att börja jobba.

_Rebecca förklarar vilka hinder vi

ska hoppa och vad vi måste tänka på.

_Jag och _Lady börjar, jag börjar trava, fattar galopp och nu är det bara att hitta en bra väg mot hindret för att det ska vara lätt för _Lady att hoppa.

_Lady hoppar av, jag ställer mig upp i sadeln i tvåpunktssits, hon hoppar stort och fint. _Jag känner hur håret fladdrar och hur spännande det känns i magen när vi är i luften. _Jag tycker om att hoppa _Lady. _Hon är snäll, gör så som jag ber henne och hon skulle aldrig

vägra hoppa eller springa vid sidan av hindret.

_Vi klarar alla hinder, _Rebecca berömmer oss mycket. _Jag klappar och berömmer _Lady, det är viktigt för att hästen ska fortsätta tycka det är roligt och få veta att den gör rätt.

_Vi avslutar alltid lektionerna med att låta hästarna skritta på lång tygel. _Vi vänder upp på medel-linjen, gör halt, tar tyglarna i vänsterhanden och svingar över det högra benet. _Lektionen är slut och

nu ska jag bara borsta _Lady och ta av all utrustning. _Hoppas jag får rida _Lady nästa vecka igen.

_Nora #11 år

#4.

a) _Sammanfatta texten i tre meningar.

b) _Vilka substantiv är typiska för ridning?

c) _Vilka verb är typiska för ridning?

d) _Skriv av en mening som handlar om känslor.

e) _Hur lång tid tror du besöket i ridhuset tar. _Dela upp tiden i olika perioder och förklara dig.

f) _Hur tycker du att man skulle kunna förbättra texten?

_Prognos: _På nästa uppslag ska du få arbeta med en text av _Zlatan. _Vad känner du till om honom?

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan
utgiven av _Gleerups _Utbildning
__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-
#40-#68760-#9
_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten
#2020

_Volym åtta av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym åtta

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

_Sport och fritid (forts.)

(#104) ..... #334

_Sport och fritid (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ur _Jag är _Zlatan _Ibrahimovic:

_Min historia
::::::::::::::::::::::::::::::::::

av _Zlatan _Ibrahimovic,

_David _Lagercrantz

_Han sa inte ens god morgon. _Inte ett ord. _Han undvek min blick. _Steg jag in i ett rum, gick han ut. _Vad är det frågan om? tänkte jag. _Har jag gjort något? _Ser jag fel ut? _Talar jag konstigt? _Det började fullkomligt snurra i huvu-

det. _Jag kunde inte sova.

_Jag tänkte på det ständigt och jämt. _Inte för att jag behövde _Guardiolas kärlek precis. _Han fick gärna hata mig. _Jag triggas av hat och revansch. _Men nu förlorade jag fokus, jag snackade med spelarna. _Ingen fattade något. _Jag frågade _Thierry _Henry som var bänkad då. _Thierry _Henry är den bästa målskytten i franska landslagets historia. _Han är häftig. _Han var fortfarande otrolig, och han hade också svårt med _Guardiola.

"_Han hälsar inte på mig. _Han ser mig inte i ögonen. _Vad kan ha hänt?" sa jag.

"_Ingen aning", svarade _Henry.

_Vi började skämta om det, typ: "_Tjena _Zlatan, fått någon blick idag?" "_Nä, men jag såg hans rygg!" "_Gratulerar, det går framåt!" _Sånt larv, och det hjälpte lite. _Men det gick mig verkligen på nerverna, och jag frågade mig själv varenda dag, varenda timme: _Vad har jag gjort? _Vad är det för fel? _Jag fick inga svar, ingenting. _Inte mer än att

jag insåg att iskylan måste ha haft med samtalet om min position att göra. _Någon annan förklaring fanns ju inte. _Men det vore ju helt sjukt i så fall. _Psykade han ut mig för ett snack om min position? _Jag försökte fronta honom. _Gå emot killen och möta hans blick. _Han vek undan. _Han verkade skraj och visst, jag kunde ha bokat ett möte och frågat: _Vad handlar det här om? _Men aldrig i livet. _Jag hade krupit nog för honom.

:::: #105 ::::::::::::::::::::::::::

#5. _Gruppsamtal

a) (grupp) _Börja med att ni var och en förklarar vad ni har för erfarenheter av fotboll.

b) (grupp) _Sammanfatta texten med tre meningar.

c) (grupp) _Ni ska nu hålla igång ett samtal om texten ni läst om fotbollsstjärnan _Zlatan. _Diskutera en fråga åt gången och hjälp varandra med att förklara era svar.

é _Vilken roll har _Guardiola?

é _Vilket lag spelar _Zlatan i när detta inträffar?

é _Varför är _Zlatan osäker tror du?

é _Läs upp en mening i texten som visar vad _Zlatan känner.

é _Vilken mening tycker du säger mest om _Zlatan?

é _Vilka ord visar att det handlar om fotboll?

é _Ge exempel på ord som är talspråk eller slang?

#105 #339

é _Leta upp en mening som härmar _Zlatans sätt att tala? _Läs upp den.

é _Finns det något i texten som du tror kan vara lite osant?

é _Har du varit med om något liknande?

é _Vilka likheter och skillnader finns det mellan en tränare i fotboll och en lärare?

é _Varför är _Zlatan känd?

é _Hur använder han sitt kändis-skap?

#105 #340

é _Om du skulle träffa _Zlatan vad skulle du säga eller fråga då?

é _Formulera egna frågor till texten.

#6. _Utvärdering

a) _Hur gick det att få alla delaktiga i samtalet?

b) _Höll alla sig till ämnet?

c) _Vad kan man göra bättre nästa gång?

:::: #106 ::::::::::::::::::::::::::

_Om en lek

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_I klassrummet, på idrotten eller raster kan man leka lekar.

#106 #341

_Här har en elev i årskurs #5 skrivit ner en instruktion till leken _._Blixten.

_Blixten

_Den här leken passar för en hel klass.

_Den tar ca #5--#15 minuter.

#1. _Den går ut på att en i klassen ska gå ut ur rummet och sedan upptäcka tre saker som klasskamraterna ändrat. _Det kan vara att man byter tröja, klocka, glasögon eller platser.

#2. _Personen som kommer in ska

hitta förändringarna och säga vilka de är.

#3. _Man får gissa fel två gånger!

#4. _När alla tre sakerna är upptäckta kan en ny kamrat gå ut.

:::: #107 ::::::::::::::::::::::::::

_Nu ska du få skriva ner en instruktion som talar om hur man leker en viss lek.

_Skriv så att elever på din skola kan få lust att leka den!

=== _Bildbeskrivning ==========

_Dragkamp! _Eleverna grimaserar, tar i allt vad de kan när de försöker dra ett tjockt rep åt sitt håll.

==========

é _Vad går leken ut på?

é _Hur många deltagare kan man vara?

é _Behöver man några redskap eller utrustning?

é _Hur startar man leken?

é _Vilka roller finns det?

é _Vad händer om någon gör fel?

é _Vem vinner?

é _Finns det några tips på hur man ska lyckas med din lek?

é _Vad är det bästa med din lek?

#7.

a) _Samla fakta om leken i en tankekarta.

b) (grupp) _Berätta för en kompis om din lek med hjälp av tanke-kartan.

c) _Skriv en text med stycke-indelning och skiljetecken. _Skriv i punktform där det passar: #1, #2, #3

d) (grupp) _Läs din text högt för

en kompis och be om respons.

e) (grupp) _Be en annan kamrat läsa din text och leta efter stavfel.

f) _Skriv rent din text.

g) _Illustrera leken med en eller flera bilder.

h) (grupp) _Låt andra elever läsa om din lek. _Ni kan låta yngre barn på skolan läsa klassens texter om lekar.

#107 #346

:::: #108 ::::::::::::::::::::::::::

_Familjedrama
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Roller: #3 stycken träd, en slö hund, en katt, en pappa som är glad och pigg, en mamma som är trött, en #3-årig pojke som är nyfiken, en #7-årig flicka som kan allt och en berättare som läser högt det som är i parentes. _Berättaren gör pauser så att alla hinner göra sina roller.

_Rekvisita: fyra stolar och ett bord.

(_Platsen är altanen och i träd-gården. _Familjen sitter runt bordet

och fikar, hunden ligger på golvet och katten sitter och slickar sig på tassarna hela tiden. _Träden står en bit bort i trädgården.)

(_Träden börjar vaja och rör på sina armar.)

_Pojken: _Varför började det blåsa nu?

_Flickan: _Det beror på olika temperaturskillnader och högtryck och lågtryck.

_Pojken: _Varför kan du sånt?

_Flickan: _För att jag går i skolan och för att jag ser på tv.

_Pappan: _Om det beror på ditt tv-tittande så kommer du att bli professor och kunna allt.

_Flickan: _Mamma ser minst lika mycket på tv, men hon lär sig inte för hon ser på fotboll.

_Mamman: _Jag vilar mig för att jag arbetar så hårt och behöver slappna av.

_Pappan: _Det vore kanske inte dumt om du tränade lite mer på din fritid.

(_Katten går fram till ett träd och börjar klösa med klorna mot

stammen, trädet flyttar på sig lite och ser argt ut.)

_Pojken: _Varför gör katten så med klorna?

_Flickan: _Den tränar sina muskler så att den kan klättra och fånga möss.

_Pappan till mamman: _Du kanske skulle träna så istället för att titta så mycket när andra springer efter en boll.

_Mamman: _Katten skadar ju trädet.

#108 #350

:::: #109 ::::::::::::::::::::::::::

(_Hunden blir nyfiken och går bort till katten och morrar.)

_Pojken: _Varför skuggar träden så mycket?

_Flickan: _Vi kanske ska såga ner träden så att vi får mer sol.

(_Träden skakar på huvudet och knyter händerna.)

(_Hunden går fram till ett träd och lyfter ett ben och kissar.)

(_Trädet gör en grimas och håller sig för näsan.)

_Mamman: _Sluta med det!

_Pojken: _Får jag kissa mot det trädet också?

(_Träden ser förskräckta ut och skakar på huvudet.)

_Pappan: _Nej jag får nog ta en promenad med hunden så att den får motion och lär sig att inte kissa i trädgården!

(_Pappan tar hunden och kopplar den och går iväg.)

_Mamman: _Jag ska se på fotboll och jag tar hand om katten.

(_Katten jamar och följer med mamman bort.)

#109 #352

(_Trädet som blev kissat på börjar att breda ut sig och sträcker sig upp på tå.)

_Pojken: _Varför växte trädet som fick kiss på sig?

_Flickan: _För att kiss är gödsel och då växer allt.

_Pojken: _Växer jag om hunden kissar på mig?

(_Flickan jagar pojken.)

_Pojken skriker: _Hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp, hjälp ...

#8.

a) _På vilket sätt handlar pjäsen om sport och fritid?

b) _Vilken roll skulle du vilja ha i pjäsen? _Varför?

:::: #110 ::::::::::::::::::::::::::

_Olyckan

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Dimman låg tät. _Det såg ut som om gatlyktorna hade bomull runt sig. _Morgonen var fuktig.

_Hon vaknade med ett ryck och visste att hon försovit sig. _Snabb tandborstning och en kall tvätt av ansiktet, det var allt som hanns med

innan läxförhöret började.

_Kaffet smakade extra gott idag när huvudvärken klämde hjärnan. _Det bultade i huvudet och det bästa hade varit att ringa och sjukskriva sig och sova. _Jobbet väntade, det gick inte att vara hemma så det var bara att gå ut till bilen.

_Skolväskan kändes tung när hon drog ut cykeln ur garaget. _Regnet var tunt och kallt så händerna blev stela på cykelhandtagen. _Hon trampade fortare.

_Från bilradion hördes en fånig

lek där programledaren svarade på frågor. _Vindrutetorkarna svepte fram och tillbaka. _Billjuset fastnade i dimman. _Han kände sig trött.

_Smällen kom från ingenstans. _Skolväskan dunsade i vindrutan så att glaset sprack. _Skrapet av metall mot metall blandades med en flickas fasansfulla skrik. _Huvud-värken blixtrade till.

#9. _Det här är ett exempel på parallellhandling. _Det betyder att det är två berättelser som möts och

blir en.

a) _Vilka personer handlar texten om?

b) _Sammanfatta berättelsen med tre meningar.

c) _Läs styckena som handlar om flickan.

d) _Läs styckena som handlar om mannen.

e) _Hitta på en fortsättning. _Vad händer mannen och vad händer flickan?

:::: #111 ::::::::::::::::::::::::::

_De, dem eller dom?

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Ibland är det svårt att vara tydlig. _Små ord kan ibland störa eller förstöra.

_Du kan använda _.dom när du pratar eller skriver informella meddelanden men inte när du använder dig av skriftspråket. _Då används de eller dem.

#10

a) _Beskriv vilka som menas med ordet dem i meningen.

#111 #358

_Besökarna smög utanför tomten, men hundarna skällde på _.dem.

b) _Beskriv vilka som menas med ordet de i meningen.

_Kristin och _Amhed var osams så _.de talade inte med varandra.

c) _Det finns en hjälp för att höra skillnad mellan de och dem.

_Om du kan byta ut ordet med _.vi blir det _.de.

_Om du kan byta ut ordet med _.oss blir det _.dem.

_Testa i meningarna ovan.

#111 #359

d) _Pröva med följande meningar, de (vi) eller dem (oss):

_Träden fällde sina löv och det var prassligt och gult under ---.

_Föräldrarna såg inte upp när --- gick över vägen.

_Ängen var gul av smörblommor och solen lyste på ---.

_Cyklisten ropade att --- skulle skynda sig.

_Prognos: _Vad tänker du på när du hör uttrycket gul snö?

#111 #360

=== _Bildbeskrivning ==========

_Framsidan på en bok med titeln "_Snöbröder, _Gul snö" skriven av _Johan _Unenge. _Tre killar och en tjej med snowboards beredda att ge sig ut i backen.

==========

:::: #112 ::::::::::::::::::::::::::

_Bokrecension
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Om boken _Gul snö av _Johan _Unenge

_Jag tycker att boken var rolig att läsa trots att titeln fick mig att undra vad det skulle handla om.

_Gul snö!

_Boken handlar om tre killar som upptäcker ett gemensamt intresse, snowboard. _Genom olika upplevelser växer det fram en vänskap men hela tiden är de tre kompisarna väldigt olika individer. _I berättelsen får man lära känna deras olikheter och det stora intresset för snowboard-åkning. _På framsidan finns personerna ritade och i början finns det en beskrivning av huvud-personerna.

_Ibland blir det tokigt och då

skrattade jag högt. _Utan att berätta för mycket så är _Noa en vild kille som skapar spänning och undran i boken. _I slutet kommer det fram en förklaring som gör att jag hajar till.

_Författaren har också illustrerat vissa uppslag som är i seriestil, men som oftast är mycket roliga. _Jag gapskrattade ibland!

_Vi läste boken tillsammans i klassen och alla hade varsin. _Vår lärare läste två kapitel högt och då stannade vi upp och ställde frågor,

diskuterade ord, sammanfattade och gissade vad som skulle hända. _Sedan läste vi några kapitel tyst och så pratade vi igen. _I slutet fick vi läsa ut den och skriva den här recensionen. _Jag tycker att det var en toppenbok och att det var väldigt passande att diskutera ihop. _Jag tror att jag blev en bättre läsare för jag fick bilder i huvudet!

_Av _Julia, #11 år

#112 #364

#11. _Gör en bokrecension om en bok du har läst.

é _Vilken typ av bok är det? _Genre?

é _Vad är intrigen eller handlingen?

é _Vad tycker du om boken, språket, framsidan och eventuella bilder?

é _Hur läste du den och vilka vänder den sig till?

:::: #113 ::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa böcker
::::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Att hitta rätt bok är fantastiskt.

_Att hitta rätt ställe att läsa på är fantastiskt. _Att hitta rätt fria tid att läsa på är också

fantastiskt. _Några läser innan de somnar och andra läser när de kommer hem från skolan.

_Oftast så läser man boken själv men nu ska du ha en bok som du ska samarbeta runt omkring och samtidigt får du massor med boktips.

#12.

a) _Upprepad läsning av en sida

_Nu ska du djupläsa den första sidan många gånger och kontrollera så att du förstår orden och innehållet. _Använd gärna en ordlista.

_Läs sedan högt och träna dig på

att läsa med inlevelse, betoningar och pauser.

b) (grupp) _Frågeläsning med tre personer

_En läser högt ur sin bok och efter varje sida eller uppslag så säger nästa person en fråga om innehållet till den tredje personen.

c) (grupp) _Diktamen med din bok

_Du läser högt ur din bok och en kompis skriver av texten. _Läs först ett stycke så att kamraten förstår sammanhanget, därefter

läser du första meningen och fyller på med ord när kamraten skriver. _Rätta efter #10 minuter. _Byt roller.

d) (grupp) _Mingel med sortering

_Alla i klassen tar sin bok och har den framför sig. _Läraren säger:

é _Alla som har kvinnliga

författare ställer sig här

framme och de med manliga

författare ställer sig längst

bak. _Vad blev resultatet?

é _Böcker tryckta innan år #2000 ställer sig här framme. _Böcker tryckta efter #2000 längst bak. _Resultatet?

é _De som har en bok som skrevs först på svenska ställer sig där framme och de med en översättning längst bak.

é _Alla ställer sig i alfabetisk ordning efter författarens efternamn.

é _Alla som har en bok som handlar om sport och fritid räcker upp den i luften.

#113 #369

:::: #114 ::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_Du ska använda dig av olika _.källor när du samlar information eller fakta så att du kan jämföra och vara _.källkritisk.

_I en _.parallellhandling får man följa två handlingar som har att göra med varandra och i slutet möts de.

_I en punktlista räknas flera saker upp under varandra.

_När du pratar om flera personer säger du ibland _.dom men du skriver

_.de eller _.dem.

_I en _.pjäs finns det _.roller och det behövs ibland _.rekvisita.

_I en _.recension berättar du om boken, handlingen, språket och vad du tycker om den.

_I en _-instruerande text¡ förklarar du något, till exempel hur en lek fungerar eller hur man bakar en kaka.

_När du har en _.diktamen så skriver du ner när någon annan läser ord eller meningar.

_När du _.djupläser så läser du

alla orden och tänker efter vad det betyder.

_-_Alfabetisk ordning¡ betyder att orden eller namnen är placerade efter ordningen i alfabetet.

_Alfabetet är a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z å ä ö

_När du _.bokstaverar ett ord så säger du varje bokstav högt.

:::: #115 ::::::::::::::::::::::::::

_Hållplats för kunskapskraven #2
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é _Kunna använda olika lässtrategier

é _Kunna sammanfatta olika typer av texter

é _Kunna berätta om sina upplevelser och reflektioner efter sin läsning

é _Kunna resonera om innehållet i en text

é _Kunna jämföra texter

é _Kunna förstå och använda ämnes-specifika ord och begrepp

_Skriva

é _Kunna skriva berättande text med tydlig handling

é _Kunna skriva en faktatext

é _Kunna skriva en instruerande text.

é _Kunna skriva en recension.

é _Kunna skriva olika texter till olika mottagare

é _Kunna skriva gestaltande beskrivningar (miljöbeskrivningar)

é _Kunna använda regler för språkriktighet

é _Kunna bearbeta en text

#115 #374

é _Kunna förstå och använda ämnes-
specifika ord och begrepp
é _Kunna utvärdera olika källor
é _Kunna illustrera texter.

_Samtala
é _Kunna samtala om ett ämne
é _Kunna planera och sedan berätta
om ett ämne för klassen
é _Kunna granska en hemsida käll-
kritiskt
é _Kunna jämföra olika språk

é _Kunna förstå och använda ämnes-
specifika ord och begrepp

#115 #376

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym nio av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

_I

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym nio

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren.....I

_Jorden runt (#116) ..... #377

:::: #116 ::::::::::::::::::::::::::

_Jorden runt
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_En resa har alltid en början och ett slut. _Däremellan är resan och du på resande fot. _Det är när du jämför de nya platserna med dina hemtrakter som du hittar likheter och skillnader. _En resa påverkas av resesällskapet och miljöerna ni passerar. _Kanske att du hittar dina smultronställen som passar just dig. _Att läsa en bok eller att skriva kan vara en slags inre resa.

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é kommentera centrala delar av en text

é kunna använda olika lässtrategier

_Samtala

é kunna samtala och hålla sig till ett givet ämne

é kunna redovisa muntligt med hjälp av stödord eller en tankekarta

#116 #378

_Skriva

é kunna skriva instruktioner

é kunna skriva berättande texter med tydlig handling

é kunna bearbeta texter med hjälp av respons

é kunna ge omdömen om texters innehåll

é kunna använda regler för språk-riktighet

é kunna söka och sammanställa information

#116 #379

_Samtala

#1. _Idag borde alla ha förstått att vi är beroende av varandra eftersom jorden är vår gemensamma planet!

#2. _Tänk att man kan se direktsänd sport från länder på andra sidan jordklotet med hjälp av satelliter.

#3. _Ibland undrar jag varför vi bor där vi bor. _På vintern är det mörkt, kallt och grått. _Då

längtar jag bort till sol och värme.

#4. _De rika länderna på jordklotet använder så mycket av sötvattnet, råvarorna och energin att det inte är rättvist.

#5. _Det är #4000 mil runt jorden. _Vår bil har gått #6000 mil, ett och ett halvt varv runt jorden!

#6. _Global heating is dangerous!

#7. _Tänk att vara en astronaut och åka runt jorden. _Det måste väl kännas konstigt med viktlösheten och att se ner på jorden.

#8. _Det är spännande att besöka annorlunda platser, men kan man tröttna på att resa och uppleva nytt?

#9. _Borta bra men hemma bäst.

#1.

a) (grupp) _Vilken kommentar är mest positiv? _Motivera.

b) (grupp) _Vilken kommentar tycker du är bäst? _Motivera.

c) _Till vilken plats vill du resa? _Varför?

:::: #118 ::::::::::::::::::::::::::

_Frökens blogg
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#2 december

=== _Bildbeskrivning ===============

_Framför en enorm pyramid av stora stenblock rider någon på en kamel. _Kamelen är prydd med färgglada tofsar runt halsen och sadeln.

==

_Hej alla där hemma!

_Här är det #25 grader varmt, vattnet i poolen är ljummet och solen skiner hela tiden. _Vi badar, solar och läser böcker. _Jag köpte

tre deckare på flygplatsen innan vi gick på planet, jag har redan läst en och en halv. _Den första var riktigt spännande! _Boken jag läser nu är faktiskt inte så bra, men skam den som ger sig.

_Vi åkte på en guidad tur till pyramiderna i _Giza. _Det blev en riktigt lång utflykt, men det var värt det. _Vilken häftig känsla att stå bredvid så kolossala byggnader, som byggts av människohänder för flera tusen år sedan. _Tänk vilket arbete. _Undrar vad människorna

tänkte medan de placerade de enorma stenblocken på varandra? _Förstod de att vi en dag skulle stå på exakt samma plats och förundras över deras historia?

_Annars lämnar vi inte hotellet så ofta, det är ganska oroligt utanför. _Vi äter frukost, lunch och middag i hotellets restaurang och tar varsin glass på eftermiddagen. _Det blir lite tjatigt med all inclusive, men det funkar.

// _Fröken, som precis ska ta ett svalkande dopp i poolen.

#2.

a) _Var är personen som skriver?

b) _Varför har hon en blogg?

c) _Vilka negativa kommentarer finns det i texten?

d) _Vilka frågor skulle du vilja ställa till henne?

:::: #119 ::::::::::::::::::::::::::

#21 december

=== _Bildbeskrivning ==========

_Längs strandkajen utanför _Sydneys berömda operahus har människor samlats för att strosa och umgås. _Operahusets tak

påminner om vita segel i olika former.

==========

_Howdy partners!

_Hur har ni det där hemma? _Här är det stekhett. _Vi svettas hela dagarna och försöker dricka mycket vatten. _Jag har bränt mig på axlarna, trots att jag smorde in mig.

_Dagarna ute i vildmarken var otroligt härliga, men också farliga. _Med alla giftiga djur måste man verkligen vara på sin vakt. _Vi såg

en krokodil på långt avstånd. _Då pirrade det till i magen, så där som när man åker hiss och inte riktigt är beredd på att det ska gå så fort. _Det kändes som en blandning av både nervositet och spänning. _Krokodiler är snabba djur, så det gäller att vara försiktig.

_Nu är vi i _Sydney. _Igår kväll promenerade vi förbi _Operahuset, det ligger precis vid vattnet. _Visste ni att det har kopplingar till _Sverige? _Världen är mindre än vad man tror!

_I morgon ska jag köpa mig en fin solhatt, för jag har bränt mig i hårbottnen också. _Jag har fått smörja in mig med solskyddsfaktor i håret, så det är klibbigt och tovigt.

_Ikväll ska vi grilla på vårt hostel, det blir gott! _Vi har träffat några trevliga tyskar som ska följa med oss på vår tur genom stan i morgon, de ska visa oss en bra hamburgerrestaurang. _Och så ska de lära mig att surfa också. _Det ser jag verkligen fram emot.

_Vi hörs!

#3.

a) _Var är personen som skriver?

b) _Vad är det för årstid där?

c) _Tror du att hon åker ensam eller tillsammans med någon? _Motivera.

d) _Vilka frågor skulle du vilja ställa till henne?

:::: #120 ::::::::::::::::::::::::::

#15 januari

=== _Bildbeskrivning ===============

_Det är natt i _New _York. _Gula taxibilar passerar förbi teatrarna

och nöjespalatsen som annonserar sina föreställningar på stora neonskyltar längs _Broadway.

==========

_Good morning!

_Vilken fantastisk dag vi haft i denna fantastiska stad! _Pulsen här är otrolig. _Taxibilarna ser ut precis som på film, och idag testade vi att vinka till oss en precis som vi sett alla filmstjärnor göra. _Och vet ni vad -- det funkade!

_Vi åkte till _So_Ho och åt brunch. _Jag drack en helt otroligt

god smoothie som smakade blåbär, och åt en bagel med mjukost. _Och så en stor caffe latte till det.

_Vi har shoppat en del också. _Dollarn är ju svag, så vi passade på. _Det blev allt från skor till tröjor och en ny dator. _Det blir trångt i bagaget hem.

_Ikväll ska vi gå på _Broadway och se en musikal. _Vi väljer mellan _The _Lion _King och _Mamma _Mia. _Jag ser fram emot detta, jag har alltid velat se en musikal i _New _York. _Det har varit min dröm ända

sedan jag var i er ålder.

_I morgon ska vi åka ut till _Frihetsgudinnan. _Visste ni att hon kommer från _Frankrike från början? _Det tycker jag är spännande!

_Over and out.

#4.

a) _Var är personen som skriver?

b) _Vilka positiva kommentarer finns det i texten?

c) _Varför säger hon inget om vädret i den här texten?

d) _Vilka frågor skulle du vilja ställa till henne?

:::: #121 ::::::::::::::::::::::::::

#5.

a) _Läs ett av blogginläggen högt med inlevelse. _Förbered dig genom att läsa texten flera gånger och lyssna till din egen röst.

b) _Titta på en karta och försök att beskriva hur fröken reser jorden runt. _Gör en loggbok över resan. _Hur och när reser hon? _Vilka platser besöker hon? _Vilka aktiviteter gör hon? _Vad tycker

hon?

c) _Vilka saker tror du att hon inte har skrivit om i bloggen? _Varför?

d) _Varför reser _Fröken just den här tiden?

e) _Vilka tror du läser hennes blogg?

f) _Vilka fördelar och nackdelar ser du med att göra en riktig långresa?

g) _Vilka engelska ord och uttryck hittar du i texterna? _Varför skriver hon på engelska ibland?

#121 #395

h) _Om du skulle gå in på bloggen skulle ordningen på texterna skilja sig åt jämfört med i den här boken. _Hur?

i) _På många bloggar kan man skriva en kommentar. _Vad ska man tänka på då?

j) (källkritik) _Ta reda på mer fakta om någon av de byggnader eller platser hon berättar om. _Sök på _Internet.

_Söktips

é _Tänk efter vad du redan kan och vad du vill ha reda på.

#121 #396

é _Skriv in sökordet och kontrollera antal träffar.

_Har du få träffar kanske du har stavat ordet fel.

é _Vill du ha information på svenska så ställ in sökningen på det eller lägg till ett svenskt ord.

pyramid fakta

é _Vill du ha speciell information så skriv flera ord. _Frihets-gudinnan fakta höjd

é _Välj ett så exakt ord som möjligt. katt angorakatt

é _Välj på din söklista och leta

efter trovärdiga källor. _Vem säger vad till vem och i vilket syfte?

é _Jämför gärna olika källor så att du får rätt fakta.

:::: #122 ::::::::::::::::::::::::::

_Poängjakt

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Lös poängjakten genom att läsa ledtrådarna med högst poäng först. _Du får poängen när du säger rätt svar. _Facit finns före uppgift #6.

#1. _En stad i _Sverige

#5 p: _Grundades av _Birger _Jarl ca #1252.

#4 p: _Ligger söder om _Uppsala

#3 p: _Ligger norr om _Södertälje.

#2 p: _Ligger öster om _Västerås.

#1 p: _Sveriges huvudstad.

#2. _Ett land i _Europa

#5 p: _Blev ett land #1861.

#4 p: _Liknar en stövel

#3 p: _Har ca #61 miljoner invånare.

#2 p: _Huvudstaden heter _Rom.

#1 p: _Typiska maträtter är pizza

#122 #399

och pasta.

#3. _En flod

#5 p: _Längden är #286 mil.

#4 p: _Källan är i alperna.

#3 p: _Mynningen är vid _Svarta havet.

#2 p: _Rinner genom fyra huvudstäder.

#1 p: _Det dånar i floden ibland.

_Facit:

#1. _Stockholm

#2. _Italien

#3. _Donau

#6.

a) _Gör egna uppgifter med kartbokens hjälp. _Den första ledtråden måste vara exakt.

b) _Låt klassen eller en kompis lösa dina uppgifter.

:::: #123 ::::::::::::::::::::::::::

_Verne åker jorden runt

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Jules _Verne har skrivit flera klassiker. _Den mest berömda är "_Jorden runt på #80 dagar" (#1873). _I berättelsen slår två personer vad om det kan vara möjligt att resa så snabbt. _Nya tekniska uppfinningar

gjordes ungefär samtidigt som boken skrevs. _Detta innebar att man på olika ställen skapade järnvägs-linjer, ångfartygslinjer och kanaler och det var tack vare dessa nyheter som en liknande resa skulle kunna vara möjlig. _Tror du att _Phileas _Fogg och hans betjänt lyckades? _Läs boken och fundera på hur andra kulturer skildras.

"_En världsomsegling under havet" (#1870) är också skriven av _Jules _Verne och handlar om tre mäns möte med kapten _Nemo och en resa i en

ubåt runt världshaven. _De råkar ut för massor av spännande händelser.

#7. _Varför tror du att den här typen av litteratur om resor blev populär i slutet av #1800-talet?

_Tolkien och en resa i en ny värld
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

__JRR _Tolkien har skrivit de tre böckerna om _Sagan om ringen eller _Härskarringen och de kom ut på engelska #1954--#1955.

_Handlingen är att i en annan tid och i en annan värld ska en ring föras till en plats så att den

förstörs för evigt. _I boken finns en kamp mellan det goda och det onda.

_Under resan sker många spännande och krigiska äventyr. _Böckerna är fantasy och de har filmats.

#8.

a) _Böckerna skrevs strax efter de båda världskrigen. _På vilket sätt kan det ha påverkat handlingen?

b) _Tolkiens föräldrar dog tidigt. _Hur kan det ha påverkat hans författarskap?

#123 #404

c) _Vilka likheter och skillnader hittar du mellan _Jules _Verne och _Tolkien?

_På nästa sida handlar det om minoriteter. _Vad menas med det?

:::: #124 ::::::::::::::::::::::::::

_Minoriteter

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Samer i _Sverige idag. _Ren-skötseln är tätt förknippad med den samiska kulturen.

_Bildbeskrivning

_Solen är på väg ner och på fjället driver renskötare på skoter en stor renhjord framför sig.

==========

_Förr levde många människor nära naturen. _De jagade, fiskade och odlade på ett sådant sätt att naturen inte påverkades så mycket. _De kallas ibland för naturfolk och de hade sin kultur, sina berättelser, sin religion och sina traditioner. _När européerna sökte

nya landområden och upptäckter trängdes många av naturfolken undan från sitt naturliga levnadssätt. _De som var en majoritet blev en minoritet.

_Indianer i _Nordamerika

_Du har säkert hört talas om hur indianerna i _Amerika blev illa behandlade när européerna ville ha deras råvaror och mark. _I _Nord-amerika dödades bufflarna som vandrade på prärien av européerna, som hade skjutvapen. _Vad skulle prärieindianerna leva av då? _Det

blev krig, ett krig som indianerna förlorade.

_Aboriginer i _Australien

_I _Australien trängdes aboriginerna undan när européerna kom dit. _Deras traditioner försvann och deras möjligheter till

:::: #125 ::::::::::::::::::::::::::

utbildning och ett gott liv förhindrades. _Idag har den australiensiska regeringen bett alla aboriginer om ursäkt.

_Samer i _Norden

_I norra _Norden fanns samer som levde av renskötsel och jakt. _De hade levt så i tusentals år, men när _Sverige behövde råvaror som järn, skog och vattenkraft fick de flytta på sig. _Endast ett fåtal samer lever idag i närhet med naturen men kulturen, språket och traditioner lever också bland samernas släktingar som finns i _Norden.

#9.

a) _Läs texten och träna dig på att sammanfatta innehållet.

b) _Vilka likheter och skillnader finns det mellan de tre minoriteterna?

é _Aboriginer i _Australien

é _Indianer i _Nordamerika

é _Samer i _Norden

#10. _Klassens uppdrag!

a) (källkritik) _Det borde vara lätt att få information om samerna, en minoritet i _Sverige. _På #20 minuter ska ni söka efter

information och sedan berätta för klassen. _Ni får dela upp er på _Internet, biblioteket, dags-tidningar, läroböcker och fråga folk på skolan. _Alla antecknar så att all fakta tas med till klass-rummet.

b) (grupp) _Redovisa för klassen. _Anteckna fakta ni samlar in.

c) (grupp) _Utvärdera de olika sätten att söka information.

_Fördelar och nackdelar

_Internet

_Biblioteket

#125 #411

_Dagstidningar

_Läroböcker

_Fråga folk på skolan

:::: #126 ::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ===============

_Två foton.

#1. _Det är vinter och solen skiner. _Granarna är fulla av snö. _En duktig skidåkare kommer med full fart nedför backen. _Han flyger högt i ett hopp i den lösa snön som yr runt skidorna.

#2. _På en vacker sommaräng med vallmo och blåklint ligger en tjej och läser en bok. _Häng-mattan är uppspänd mellan två träd. _Allt ser så lugnt och skönt ut.

==========

#11.

a) _Välj en av bilderna. _Skriv en berättelse som hör ihop med bilden.

_Instruktion

é _Du ska skriva en berättelse med en tydlig handling som kan läsas

av andra.

é _Du ska ha en tydlig inledning och avslutning.

é _Texten och bilden ska passa ihop på ett naturligt sätt. _Vad händer på bilden? _Vad har hänt innan. _Vad kommer att hända efteråt?

é _Du ska använda dig av skilje-tecken på rätt sätt.

b) _Bestäm en passande rubrik.

c) _Läs igenom din text och förbättra den. _Du får gärna använda ordlista.

#126 #414

d) _Läs upp berättelsen för en kompis och få förbättringsförslag.

e) _När din text är färdig ska du be en kompis läsa din text och ge respons. _Titta på instruktionen och låt kompisen ge förbättrings-förslag.

f) _Förbättra din text. _Skriv om, lägg till meningar och rätta till ord som är felstavade.

g) _Be din lärare om respons.

h) _Förbättra igen.

i) _Skriv rent din text.

j) _Din berättelse ska sättas upp

på väggen tillsammans med de andra berättelserna som också handlar om samma bild. _Hittar ni likheter och skillnader mellan era texter?

_På nästa sida ska du få läsa om hur man äter mat med pinnar. _Vad kan du om det här redan nu?

:::: #127 ::::::::::::::::::::::::::

_Hur äter man med pinnar?

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Försök att följa instruktionen.

_Testa med två långa pennor.

#1. _Håll pinnarna ungefär som du brukar hålla en penna.

_Håll ganska långt upp på

pinnarna.

#2. _Håll alltid den understa pinnen stilla.

#3. _Flytta den översta pinnen med hjälp av tummen och pekfingret.

#4. _Försök att lyfta något, till exempel ett suddgummi.

_Tips från _Japan när du äter med pinnar:

é _Peka aldrig med pinnarna mot någon.

é _Sug aldrig på pinnarna.

é _Lägg aldrig pinnarna i kors.

é _Övning ger färdighet så träna!

#12.

a) _Sammanfatta texten om hur man äter med pinnar.

b) _Hur äter man med kniv och gaffel? _Tänk dig att du skulle berätta för någon som aldrig har använt kniv och gaffel. _Hur ser de ut? _Hur använder man dem? _Skriv en instruktion.

c) _Byt instruktion med en kompis och ge tips på tydligare instruktioner.

d) _Beskriv på samma sätt hur man häller upp ett glas mjölk.

_Ulf _Eskilsson

_Prima _Svenska #5 _Basbok

_Överförd från första upplagan

utgiven av _Gleerups _Utbildning

__AB år #2015 med __ISBN #978-#91-

#40-#68760-#9

_Specialpedagogiska _Skolmyndigheten

#2020

_Volym tio av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns bildbeskrivningar till bilderna i boken som du behöver läsa för att göra uppgifterna. _Till boken finns två svällpappersbilder. _En karta över nöjesparken och ett släktträd. _Övriga bilder har utgått.

_Ikonen för att lösa en uppgift i par, grupp eller i helklass skrivs i din bok, (grupp) efter uppgifts-nummer eller uppgiftsbokstav. _Ikonen som betyder att uppgiften tränar källkritik och att det ibland

behövs _Internet skrivs i din bok, (källkritik) efter uppgiftsnummer eller uppgiftsbokstav.

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym tio

_Siffran inom parentes hänvisar till svartskriftsbokens sidor.

_Till punktskriftsläsaren....._I

_Jorden runt (forts.) (#128) ... #419

_Skapa (#132) ..... #430

:::: #128 ::::::::::::::::::::::::::

_Jorden runt (forts.)
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Att redovisa om en historisk kändis
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Du ska samla information om en historisk person genom att använda olika källor och sedan redovisa för din klass. _Du ska berätta i cirka en minut om en historisk kändis och förklara varför den är känd. _Tillsammans ska ni sedan jämföra och sortera de historiska kändisarna.

_Ansgar, _Den heliga _Birgitta, _Drottning _Margareta, _Johann

_Gutenberg, _Jeanne d'_Arc, _Christoffer _Columbus, _Leonardo da _Vinci, _Martin _Luther, _Gustav _Vasa, _Drottning _Kristina, _James _Cook, _Carl _Michael _Bellman, _Eva de la _Gardie, _Ellen _Key, _Alice _Tegnér, _Alva _Myrdal

:::: #129 ::::::::::::::::::::::::::

#13.

a) _Välj en kändis från förra sidan. _Det roligaste är om alla namnen används.

b) _Skriv ner vad du redan känner till och anteckna vad du vill ha

reda på.

_Jag vet att ---

_Jag skulle vilja veta ---

c) (källkritik) _Välj ut lämpliga

källor. _Sök information i läro-

böcker, faktaböcker och på

_Internet.

d) _Läs på och lär dig det

viktigaste.

e) _Gör en tankekarta med ord,

enstaka meningar och teckningar.

_Exempel: _Ellen _Key #1849--#1926

_Tyckte och tänkte ---

_Ville ---

_Levde ---

_Blev känd för ---

f) _Välj ut en bild som du kan visa för klassen under föredraget.

g) _Öva dig på att berätta med hjälp av din tankekarta och din bild.

h) _Rita en teckning och skriv namnet överst och årtalen när personen levde underst.

i) (grupp) _Redovisa för klassen.

j) (grupp) _Klassen ska sedan öva sig på att sortera teckningarna med personerna efter kön,

kronologisk ordning, alfabetisk ordning, land man bodde, typ av kändis.

_Respons efter redovisningen:

_Vilka källor har du haft?

_Vad gjorde hon/han bra?

_Vad kan bli bättre nästa gång?

:::: #130 ::::::::::::::::::::::::::

_Kommer du ihåg?

_-_Jules _Verne¡ och _._Tolkien är två författare.

_._Samer är en _.minoritet i _Sverige som har likheter i hur de behandlats med _.indianer och

_.aboriginer.

_Du kan till exempel _-söka information¡ på _Internet, biblioteket, dagstidningar, läro-böcker och fråga folk på skolan.

_Söktips

é _Tänk efter vad du redan kan och vad du vill ha reda på.

é _Skriv in sökordet och kontrollera antal träffar. _Har du få träffar kanske du har stavat ordet fel.

é _Vill du ha information på svenska så ställ in sökningen på det eller lägg till ett svenskt ord. pyramid

fakta

é _Vill du ha speciell information så skriv flera ord. _Frihets-gudinnan fakta höjd

é _Välj ett så exakt ord som möjligt. katt angorakatt

é _Välj på din söklista och leta efter trovärdiga källor. _Vem säger vad till vem och i vilket syfte?

é _Jämför gärna olika källor så att du får rätt fakta.

_En _.instruktion förklarar hur du ska utföra något.

#130 #425

_En _.tankekarta kan innehålla ord, enstaka meningar och teckningar.

_Med _.källor menas de sätt du använt för att skaffa fakta och information.

_Med _-kronologisk ordning¡ menas att någonting ordnas efter tiden så att äldst kommer först.

#130 #426

:::: #131 ::::::::::::::::::::::::::

_Hållplats för kunskapskraven #3
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é _Kunna läsa dikter och skön-
litteratur med flyt

é _Kunna läsa faktatexter

é _Kunna kommentera centrala delar
av en text

é _Kunna använda olika lässtrategier

é _Kunna analysera bilder

é _Kunna studera nya ord i ett
sammanhang

_Skriva

é _Kunna skriva instruktioner

é _Kunna skriva berättande texter med tydlig handling

é _Kunna bearbeta texter med hjälp av respons

é _Kunna ge omdömen om texters innehåll

é _Kunna använda regler för språk-riktighet

é _Kunna söka och sammanställa information

é _Kunna kombinera text och bild

é _Kunna värdera olika källor och

skriva ner sina tankar

é _Kunna söka och sammanställa information från olika källor

_Samtala

é _Kunna samtala och hålla sig till ett givet ämne

é _Kunna förbereda och genomföra redovisningar muntligt med hjälp av stödord eller en tankekarta

é _Kunna framföra egna åsikter

:::: #132 ::::::::::::::::::::::::::

_Skapa
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Att få skapa något unikt är fantastiskt. _Det börjar med att du samlar dina tankar och en ny idé föds. _Du tränar dina förmågor och ibland måste du få välja och hitta på något eget. _Du skapar något nytt och när andra ser det väcks nya tankar. _Nya idéer föds!

_Många yrken innebär att människor måste vara kreativa och tänka ut nya idéer. _Du får i temat möjligheter

att skapa med dina kunskaper och förmågor i svenska!

_Vem vet, du kanske hittar ditt framtida yrke!

_Kunskapskrav
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Läsa

é kunna läsa faktatexter

é kunna analysera bilder

é kunna studera nya ord i ett sammanhang

_Samtala

é kunna framföra egna åsikter

é kunna förbereda och genomföra egna

muntliga redovisningar

_Skriva

é kunna kombinera text och bild

é kunna skriva ner sina tankar

é kunna söka och sammanställa information från olika källor

:::: #133 ::::::::::::::::::::::::::

_Samtala

#1. _Jag kör gokart varje helg och jag har talang. _När jag blir stor ska jag bli _Formel #1-förare.

#2. _Jag fattar inte hur man kan utsätta sig för att gå på en audition till _Idol. _De blir ju utskällda av vuxna människor för att de har drömmar.

#3. _Tänk att jag får betalt för att jobba med det här. _Jag älskar att skriva texter och nu lever jag på det.

#4. _När min pappa grejar i trädgården så glömmer han bort allting även att hämta mig efter träningen. _Han älskar att skapa med växter.

#133 #433

#5. _När vårt fotbollslag spelar riktigt bra är det underbart. _Vi stöttar och hjälper varandra. _Gör någon ett misstag så skäller vi inte för alla kan göra fel.

#6. _Min lillasyster har ett data-spel där hon bygger hus och skapar ett hem. _Det är faktiskt roligt.

#1.

a) _Hur har texterna att göra med att skapa något nytt?

b) _Vilka texter har vuxna skrivit?

#133 #434

c) _Vilken text skulle du ha kunnat skriva?

d) _När tycker du om att skapa?

:::: #134 ::::::::::::::::::::::::::

_Skådespelare

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Jennifer _Lawrence i _The _Hunger _Games. _Varför visar inte soldaterna sina ansikten, tror du?

_Bildbeskrivning

_En scen ur filmen _The _Hunger _Games. _Tre personer går på led

omgivna av soldater på bägge sidor. _Soldaterna har hårda vita skyddsuniformer, bär vapen och har svarta masker för ansiktet som gör att de liknar insekter.

==========

_Jennifer _Lawrence är född #1990 i __USA och har fått flera priser för sina olika rollprestationer. _När hon var #14 år bestämde hon sig för att bli skådespelerska så hon skaffade sig en agent och gick på auditions. _Innan hon spelade sin roll i filmen _Hungerspelen fick hon

träna stunt, bågskytte, parkour och pilates. _Hon tvekade innan hon tog rollen eftersom boken var så känd att filmens huvudpersoner skulle bli världskändisar.

_Användbara ord: teater, roll, regi, akt, scen, foajé, entré, ridå, sufflör, smink, rekvisita, improvisera

_Du kan ...

é öva in en pjäs med några kompisar.

é göra en stand up där du berättar vitsar och roliga historier.

é öva in en pjäs där du spelar upp

en scen i en bok.

#2.

a) _Vilka skådespelare känner du till?

b) _Hur tror du att det känns att gå på en audition?

c) _Hur tror du det är att vara en välkänd skådespelare? _Vilka för- och nackdelar finns?

:::: #135 ::::::::::::::::::::::::::

_Konstnär
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildbeskrivning ===============

_Mona _Lisa är en av _Leonardo da _Vincis mest kända målningar. _Varför tror du att _Mona _Lisa ler?

==

_Mona _Lisa är en berömd tavla som finns i _Louvrens museum i _Paris. _Det står vakter runt den lilla tavlan och det brukar vara massor med människor som tittar på konst-verket som målades av _Leonardo da

_Vinci i början av #1500-talet. _Han var också bildhuggare, arkitekt, fysiker, matematiker och musiker. _Han försökte bland annat uppfinna en helikopter!

_Användbara ord: palett, pensel, motiv, ram, tavelduk, vernissage, galleri, kontrast, original, perspektiv

_Du kan ...

é måla en tavla och beskriva den med ord.

#135 #440

é skriva en faktatext om en konstnär.

é skriva en instruktion om hur man målar med vattenfärger.

#3.

a) _Vilka tavlor eller konstverk känner du till?

b) _Hur förändrades bildkonsten när kameror uppfanns?

c) _Hur används bildkonst på rockkonserter?

:::: #136 ::::::::::::::::::::::::::

_Författare
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Ur filmerna om _Narnia. _Vad tror du att berättelsen handlar om?

_Bildbeskrivning

_De fyra syskonen ur filmen om _Narnia står på en strand tillsammans med ett stort lejon och en mus. _En stor våg rullar in. _De är i det magiska landet där allt

är annorlunda.

==========

_C _S _Lewis skrev en bok till sin guddotter om en magisk värld full av olika fantasifigurer. _Landet han hittade på hette _Narnia och du kan kliva in i det du också. _Det går lättast om du går in genom en garderob. _Kampen mellan det goda och det onda är viktigt i böckerna om _Narnia.

_Användbara ord: manus, redaktör, illustratör, kapitel, översättare, tryckeri, intrig, huvudperson

#136 #443

_Du kan ...

é skriva en bok som handlar om en spännande värld.

é skriva en recension om en bok.

é skriva en dikt och illustrera den.

#4.

a) _Vilka andra böcker kommer du på där det finns en kamp mellan det onda och det goda?

b) _Varför skriver vuxna böcker för barn?

:::: #137 ::::::::::::::::::::::::::::
#137 #444

_Kompositör
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext/bildbeskrivning ======

_Bildtext

_Klädstilar och musikstilar kan vara typiska för olika perioder. __ABBA skapade ett eget sound och en egen klädstil som påverkade människor över hela världen.

_Bildbeskrivning

__ABBA på scen under ett av sina framträdanden. _Alla fyra är likadant klädda i stora, blanka vita kimonos med dekorband.

#137 #445

_Agneta och _Frida står upp och sjunger mellan _Benny och _Björn som sitter ned och spelar på sina gitarrer på var sin sida om dem. _Bakom scenen lyser en röd stor neonskylt med gruppens namn -- __ABBA.

==========

_Benny _Anderssons liv är som en saga. _På #1960-talet kom popen till _Sverige från _England. _Benny _Andersson var med i popbandet _Hepstars som var mycket populära bland ungdomar. _Han skrev musik och

uppträdde med bandet. _Han är nog mest känd som medlem i __ABBA där han senare skapade klassiska låtar tillsammans med _Björn _Ulvaeus. _De gjorde också musikaler som spelades internationellt. _När vi ser _Benny uppträda idag spelar han oftast folkmusik.

_Användbara ord: tonsättare, noter, ackord, tempo, gehör, instrumental, melodi, klang, puls, vokalist

#137 #447

_Du kan ...

é skriva en ny text till en känd melodi.

é göra en rap som berättar om något viktigt.

é skriva en faktatext om en kompositör eller artist.

#5.

a) _Hur sprids musikstilar?

b) _Vilka andra kompositörer känner du till?

c) _Vad betyder musik för dig?

d) _Vilka musikstilar är moderna

idag?

:::: #138 ::::::::::::::::::::::::::

_Arkitekt
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Antoni _Gaudi blev överkörd av en spårvagn #1926 i _Barcelona. _Han var så fattigt klädd att han inte fick ta en taxi till sjukhuset. _De hittade honom död på ett sjukhus för fattiga. _Det här var mannen som skapade många kända byggnader i _Barcelona som ännu är kvar och som många turister nu vill titta på. _Hans hus kunde ha mjuka former och såg lekfulla ut.

#138 #449

=== _Bildtext ==========

_Hur kan husets form påverka inredningen?

==========

_Användbara ord: ritning, proportioner, vinklar, former, dimensioner, material, rymd, funktion, ljusinsläpp, entré

_Du kan ...

é göra en ritning av ett hus och beskriva med ord hur det ska se ut.

é berätta om hur en snygg, rolig och praktisk skola skulle var byggd.

#138 #450

é göra en skiss över hur du vill göra om ditt rum. _Beskriv också med ord.

#6.

a) _Varför tror du att _Gaudi inte ville vara offentlig?

b) _Varför är hus ofta så fyrkantiga?

:::: #139 ::::::::::::::::::::::::::

_Programmerare
::::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext ======================

_Bill _Gates är en riktig världs-
kändis. _Vad skulle du fråga honom
om du fick träffa honom?

==

_Bill _Gates föddes #1955 och har
varit med om att skapa den digitala
världen. _Han tjänade massor med
pengar för alla ville använda hans
uppfinningar. _Idag försöker han
skapa en bättre värld för fattiga
människor genom att ge bort pengar
#139 #452

till utbildning och sjukvård.

_Användbara ord: _Internet, skärm, hårddisk, mjukvara, server, animera, grafik

_Du kan ...

é beskriva ditt perfekta datorspel för barn som är #12 år. __OBS. _De mänskliga rättigheterna ska respekteras i ditt datorspel.

é göra en karaktär för ett datorspel och göra en beskrivning av personen.

é skriva en text för en blogg.

#7.
#139 #453

a) _Hur påverkar datorer ditt liv?

b) _Vilka datorspel känner du till där det är en egen fiktiv värld?

c) _Varför blir en del människor så oerhört rika?

:::: #140 ::::::::::::::::::::::::::

_Designer
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext ======================

_Stella _Mc_Cartney tillsammans med modeller som visar en av hennes kollektioner av tränings-kläder.

==

_Stella _Mc_Cartney, född #1971 i

_London är en välkänd designer. _Stella utbildade sig på en konst-skola. _Hon har skapat kläd-kollektioner, scenkläder till artister och filmkläder. _Stella samarbetar ibland med välkända varumärken.

_Användbara ord: mode, modeller, mannekäng, skärning, material, textilier, utseende, ekologiskt, skräddare

#140 #455

_Du kan ...

é rita och beskriva kläder du skulle vilja ha.

é skapa en bil och beskriva form och funktion.

é göra en modeshow då du berättar hur dina modeller är klädda.

#8.

a) _Varför finns det olika mode-stilar?

b) _Hur kan designers påverka oss?

c) _Vilket mode är vanligt i din klass nu?

d) _Hur känner du dig om du klär

dig extra fint? _Vad tar du på dig

då?

:::: #141 ::::::::::::::::::::::::::

_Filmproducent
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext ======================

_Snögubben _Olof och renen _Sven,

kända karaktärer i filmen _Frost.

==

_Walt _Disney är en av de mest

kända filmproducenterna på #1900-

talet. _Han tog klassiska

berättelser och gjorde animerade

filmer med musik och det blev till

underhållning. _Idag är _Disney ett

varumärke som förknippas med figurerna i hans filmer.

_Användbara ord: reklam, huvudroll, biroll, statist, animerad, regissör, klipp

_Du kan ...

é göra en recension av en film som du har sett.

é skriva ett filmmanus till den perfekta filmen för dig.

é gör en affisch som blir annons för en film.

#9.

a) _Vilka _Disneyfigurer kan du

räkna upp?

b) _Vilka filmer tycker du om?

_Motivera.

:::: #142 ::::::::::::::::::::::::::

_Fotograf
::::::::::::::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext ========================

_Den berömda bilden från _D-day i

_Frankrike under andra världs-

kriget är tagen av _Robert _Capa.

==

_Robert _Capa var en berömd

amerikansk krigsfotograf som levde

#1913--#1954. _Han fotograferade i

flera krig och hans bilder

publicerades ofta. _Han dog när han skulle berätta om ett krig, och råkade trampa på en landmina som exploderade.

_Användbara ord: lins, objektiv, meny, digital, fågelperspektiv, närbild, skuggor

_Du kan ...

é fotografera olika motiv och göra en fotoutställning där du har skrivit ner korta tankar om vad du vill visa med varje foto.

é ta tio bilder av samma föremål och sedan beskriva vad du tycker om

fotona.

é ta en serie foton om en händelse och beskriva med ord vad som händer.

#10.

a) _Varför tyckte _Robert _Capa att det var viktigt att visa människors öde i krig?

b) _Vilket foto i det här temat tycker du passar bäst till texten?

c) _Vilket foto i det här temat tycker du är bäst? _Motivera.

:::: #143 ::::::::::::::::::::::::::

_Aktivist
::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Malala _Yousafzai fick _Nobels fredspris #2014 endast #17 år gammal. _Hennes kamp för flickors rätt till utbildning i _Pakistan har inspirerat många över hela världen. _Hon blev skjuten med tre skott på en buss av en motståndare som ville sätta stopp för hennes åsikter. _Malala överlevde och fick sjukvård och utbildning i _England.

#143 #462

=== _Bildtext ==========

"_I don't mind if _I have to sit on the floor at school. _All _I want is education. _And _I am afraid of no one." _Malala _Yousafzai

==========

_Användbara ord: demokrati, rättigheter, jämställdhet, utbildning, argument, debatt, diskussion, barnkonventionen, inflytande, demonstrera

_Du kan ...

é göra en affisch där du uttrycker din åsikt om något med text och bild.

é skriva en insändare till en tidning och argumentera för din sak.

é ordna med en debatt i din klass där man får diskutera en viktig fråga.

#11.

a) _Varför flyttade _Malala till _England?

b) _Varför får inte flickor gå i skolan i en del länder?

c) _Hur kan du fredligt påverka andra till att byta åsikt?

:::: #144 ::::::::::::::::::::::::::

_Utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Studera innehållsförteckningen på sidorna #4--#5. _Gör uppgifterna på sidan och motivera dina svar.

é _Ge ett exempel på sidor där du arbetat med att förstå texter.

é _Ge ett bra exempel på sidor där du tränat dig på att skriva texter.

é _Ge ett bra exempel där du lärt dig att förstå ditt språk och språkbruket.

é _Ge ett bra exempel där du fått samtala med andra om viktiga frågor.

é _När har du fått öva dig i att tänka i ett internationellt perspektiv?

é _När har du fått öva dig att tänka i ett historiskt perspektiv?

é _När har du fått öva dig att tänka i ett miljöperspektiv?

é _När har du fått öva dig i att bli

#144 #466

medveten om olika könsroller?

é _När har du fått öva dig att tänka i ett demokratiskt perspektiv?

é _När har du fått öva dig i ett entreprenöriellt lärande där du får ta initiativ och ansvar?

é _När har du fått öva dig i källkritiskt tänkande?

é _När har du fått öva dig i att analysera bilder och illustrationer?

é _Vilket är ditt favorittema i _Prima svenska #5? _Berätta varför!

#144 #467